

Täysistunto

Torstai 18.2.2021 klo 15.59—20.24

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 265/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myöskin päiväjärjestyksen 6., 7. ja 8. asiasta.

Lähetekeskusteluun varataan enintään kaksi ja puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sähkönsiirron hinnoittelu on pitkään ja perustellusti herättänyt keskustelua tässä talossa, mediassa ja kansalaisten ja yritysten piirissä. Aihe on tärkeä ja koskettaa vahvasti ihmisten arkea.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoite toteuttaa siirtohintoja hillitseviä toimenpiteitä. Samanaikaisesti on otettava huomioon elintärkeän infrastruktuurin toimivuus sekä väestön toimeentulo ja toimintakyky, siis huolehdittava elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko maassa ja turvattava ihmisten oikeudet peruspalveluihin myös harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa.

Hallitus tuo nyt eduskuntaan oman esityksensä sähkönsiirtohintojen kohtuuttomuuksiin puuttumiseksi. Hallituksen lakiesitys leikkaa roimasti sähköverkkoyhtiöiden tuottoja. Se hillitsee tehokkaasti siirtomaksujen nousuja ja kääntää siirtohinnat laskuun. Sähkönsiirtovarmuus on tärkeä asia huoltovarmuuden ja yhteiskunnan resilienssin kannalta. Sähköverkon on kestävä myrskyjä ja sääoloja. Haluamme turvata sähköverkkoyhtiöiden hyvän toimitusvarmuuden ja palvelun tason koko maassa. Sähköverkot muodostavat yhteiskunnan perusinfrastruktuurin, jonka varaan yksilöiden ja koko yhteiskunnan toiminta rakentuu.

Monopolitoiminnassa hintojen on kuitenkin oltava kohtuullisia. Nyt näin ei monin paikoin ole. Siksi olemme tehneet lakiesityksen, joka puuttuu kohtuuttomiin siirtomaksuihin nopeasti ja samalla turvaa modernin yhteiskunnan tarvitseman sähköjärjestelmän, joka palvelee hyvin myös tulevaisuuden vuosikymmeninä. Esityksessä kohtuullinen hinta ja hyvä toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

mintavarmuus ovat tasapainossa keskenään. Kansalaisten kannalta on tärkeää, että muutokset siirtohinnoissa alkavat näkyä jo ensi vuodesta alkaen.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä siirtohintoihin vaikutetaan useiden keinojen avulla, joissa monissa toteuttaja on Energiavirasto. Näin toimitaan, jotta laki olisi oikeusjärjestyksen kannalta varmalla pohjalla. Energiavirastolla on velvollisuus tarkastella siirtomaksujen laskentamenetelmiä säännöllisin väliajoin ja jos lainsäädäntöä muutetaan niin, että se vaikuttaa verkkoyhtiöiden tehtäviin ja velvollisuuksiin. Näin siis tapahtuu nyt.

Lainsäädännössä on asetettu yhtiöille vaatimuksia toimitusvarmuuden takaamiseksi. Näiden täyttämiseen annetaan lisäaikaa kahdeksan vuotta. Se vähentää painetta tehdä kertarysäyksellä isoja investointeja, jotka sitten näkyvät asiakkaitten laskussa. Asiakkaille kompensoidaan palvelulupauksen viivästymistä paremmilla sähkökatkokorvauksilla.

Vaadimme verkkoyhtiöiltä myös kustannustehokasta rakentamista: joka paikkaan ei tarvitse vetää kaapelia, vaan joskus edullisempikin vaihtoehto riittää. Tällä estetään verkkoyhtiöiden ylisuuria investointeja.

Nämä kaksi muutosta verkkoyhtiöiden velvoitteisiin merkitsevät sitä, että hallitus antaa Energiavirastolle avaimet käteen avata valvontamallin kaksi keskeisintä elementtiä, joita julkisessa keskustelussa on erityisesti kritisoitu:

Ensinnäkin verkon arvonmäärittelyn sekä tuottotasoon sisällytetyt investointikannustimet. Energiavirasto on myös ilmoittanut lainvalmisteluaikana, että se tulee näin toimimaan. Sääntelyjärjestelmämme toimii ja tekee korjausliikkeen, juuri niin kuin sen on tarkoitus toimiakin.

Lakiesitys hillitsee myös siirtomaksujen kertakorotuksia. Siirtomaksujen vuotuinen korotuskatto lähes puolitetaan 15 prosentista 8 prosenttiin. Korostan, että korotuskattoon ei myöskään ole lupaa tehdä vuosittain sen suuruisia korotuksia. Verkkoyhtiö ei voi ilman rahojen palautusvelvollisuutta ylittää laskentamenetelmien määräämää hintatasoa, vaikka se pysyisi korotuskaton alla. Lisäksi annamme kansalaisille paremman mahdollisuuden sähkön pientuotantoon. Jatkossa esimerkiksi usean kiinteistön yhteiset aurinkopaneelikentät ovat mahdollisia, kun sähkönsiirtoa kiinteistörajan yli ei tulkita jakeluverkkotoiminnaksi.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksellä on välitön ja suora vaikutus asiakkailta perittäviin siirtomaksuihin. Ensi vuodesta alkaen jakeluverkot voivat kerätä asiakkailta 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Nämä arviot perustuvat siihen, miten Energiavirasto on valmisteluaikana kertonut tulewansa toimimaan lakimuutoksen myötä. Esimerkiksi sallitun tuoton perustana olevan sääntelypääoman arvioidaan laskevan 15 prosenttia. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, miten verkon arvo lasketaan.

Sähköverkkoyhtiöiden sallittu tuottoaste pudotetaan ensi vuonna 4 prosenttiin eli kaikkien aikojen alimmalle tasolle. Vuonna 2020 sallittu tuotto oli vajaan 6 prosenttia. Näiden muutosten yhteenlaskettuna vaikutuksena sähköverkkoyhtiöiden sallittu tuotto laskee lakimuutoksen myötä 40 prosenttia, ja tämä tulee näkymään asiakkaille hinnoissa.

Kaikkia tietysti kiinnostaa, milloin vaikutukset näkyvät sähkölaskussa. Käytännössä muutokset tulevat näkymään eri aikaan riippuen siitä, minkä jakeluverkkoyhtiön alueella asuu. Osassa verkkoyhtiöitä vaikutukset näkyvät asiakkaiden laskulla jo ensi vuonna. Eräissä verkkoyhtiöissä laskua nähdään viimeistään vuonna 2028. Tämä johtuu siitä, että siirtomaksujen aiemman valvontajakson aikana, vuosina 2016–2019 syntyneisiin alituuoihin ei voida puuttua takautuvalla lainsäädännöllä. Pitkällä aikavälillä siirtomaksut tulevat joka tapauksessa laskemaan kaikkien verkkoyhtiöiden asiakkaille, eli hallitus toteuttaa lupamansa. Vaikutus asiakkaiden sähkölaskussa on huomattava. Esimerkkilaskelmissa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

omakotitalossa asuvan lasku pienenee noin 90 euroa tai jopa 230 euroa, jos talo on sähkölämmityksessä. Maatilan lasku vähenee arviolta 430 euroa ja pienteollisuuslaitoksen jopa 4 700 euroa.

Varsinaisten lakiehdotusten lisäksi hallitus on päättänyt kahdesta täydentävästä toimenpiteestä:

Hallitus haluaa kehittää siirtomaksuja koskevaa vuoropuhelua. Hallitus on päättänyt asettaa akateemisen työryhmän, joka voi antaa Energiavirastolle näkemyksensä valvontajärjestelmän kehittämisestä vuodesta 2024 eteenpäin.

Hallitus arvioi lisäksi ulkomaisten sijoittajien korkovähennysrajoituksen kiristämistä. Hallitus arvioi syksyn 21 budjettiriiheen mennessä, miten korkovähennysrajoitusta voidaan uudistaa estämään nykyistä tehokkaammin verotettavan tulon siirtäminen Suomen verotusvallan ulkopuolelle esimerkiksi pääomasijoitusrakenteessa samalla, kun suomalaisten yritysten investointien korkovähennysoikeus turvataan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tämä hallituksen esitys on valmisteltu erityisellä huolella ja niin, että kansallisen ja EU:n lainsäädännön vaatimukset täyttyvät. Näin on toimittu siksi, että me haluamme muutosten varmasti näkyvän kansalaisten sähkölaskuissa. Jos oikeudellinen pohja on hatara, on se suora syöttö verkkoyhtiöitten lapaan ja varma keino pitkiin oikeusprosesseihin ja nykytilan jatkumiselle. Lakimuutos on varmalla pohjalla, ja sen myötä korjaavat toimenpiteet pystytään toteuttamaan nopeasti ja niin, että ne näkyvät jo ensi vuodesta alkaen.

Uskon, että eduskunta on täysin yksimielinen siitä, että kohtuuttomiin siirtohintoihin ja monopolivoittoihin tulee puuttua. Siksi toivon, että tältä salilta saadaan vahva tuki tälle esitykselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Arhinmäki.

17.13 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Vihdoinkin, voi sanoa. [Toimi Kankaanniemi: Niinpä!] Tätä esitystä on odotettu, vaadittu ja esitetty vuosien ajan. Sähköverkot ovat luonnollinen monopoli. Jos niitä ei rajoiteta, ne ovat oikeus painaa rahaa. Lähitökohtaisesti luonnollisten monopolien ei pitäisi olla koskaan rahastusvälineitä, vaan niiden pitäisi olla julkisessa omistuksessa. Näin valitettavasti Suomessa ei kuitenkaan ole.

Meidän sähköverkoistamme lähes puolet on kahden yhtiön hallussa, Carunan ja Elenian. Carunan pääomistajat ovat australialaisia pääomasijoittajia ja kanadalainen eläkerahasto. Elenian suurimpia omistajia ovat saksalainen rahoitusjätti ja australialaiset sijoittajat. Meidän luonnollisesta monopolista lypsetään rahaa, joka hyödyttää kansainvälisiä sijoittajia. Eikä tässä vielä kaikki. Pelkästään Caruna ja Elenia ovat viimeisen viiden vuoden aikana verokikkailulla siirtäneet arviolta 90 miljoonaa euroa meidän sähköverkoista, meidän sähkölaskuista otettuja voittoja ulkomaille veroparatiiseihin.

Arvoisa puhemies! Nyt tällä lainsäädännöllä halutaan puuttua siihen, ettei sähköverkoista voisi ottaa ylisuuria voittoja, mutta aivan kuten ministeri Lintilä totesi, myös tähän verokikkailuun ollaan puuttumassa niin, että ensi vuoden alusta korkovähennysoikeutta rajoitetaan. Tämä on iso kysymys. Ei vain näiden sähköverkkoyhtiöiden, ulkomaisten pääomasijoittajien omistamien sähköverkkoyhtiöiden osalta, vaan laajemminkin. On suuri ongelma Suomessa ja myös laajemmin Euroopassa ja maailmalla, että korkovähennyksillä kikkailemalla siirretään voittoja pois verotuksen piiristä veroparatiiseihin. Ei ole suomalai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

sen yhteiskunnan, Suomen kansalaisten eikä suomalaisten yritysten etu, että toiset hakevat tällä kilpailuetua.

Arvoisa herra puhemies! Erityisen paljon on pahennusta herättänyt Carunan toiminta, totta kai sen vuoksi, että ne olivat valtionyhtiö Fortumin omistamia verkkoja, jotka myytiin näille kanadalaisille ja australialaisille sijoittajille. Silloin vasemmistoliitto talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ainoana puolueena vastusti Caruna-kauppoja. [Timo Heinosen välihuuto] Silloin sanottiin jo, että tässä tulee käymään niin, että maksut nousevat ja rahat menevät ulkomaille. — Edustaja Heinonen, kun te siellä nyt huutelette, niin pitää muistaa, kuka silloin oli pääministerinä: kokoomuksen Jyrki Katainen. Kuka oli silloin elinkeinoministerinä, joka vastasi sähköverkoista? Kokoomuksen Jan Vapaavuori. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tässä ministeriaitiossa he molemmat sanoivat, että hinnat eivät tule nousemaan. Ja kävi juuri niin kuin vasemmistoliiton eriävässä mielipiteessä sanottiin. Valitettavasti hinnat tulivat nousemaan, me emme pystyneet estämään sitä, kun kokoomus halusi myydä Fortumin verkot ulkomaalaisille sijoittajille. [Timo Heinosen välihuuto] Minä en huutelisi kovin kovaan ääneen sieltä salista sen jälkeen, kun teillä on taustalla verkkojen myyminen kanadalaisille ja australialaisille ja se, että te olette toimineet hallituksessa ettekä ole puuttuneet siihen, miten nyt rahastetaan suomalaisia. [Timo Heinosen välihuuto]

Nyt on hallitus, joka puuttuu tähän. Ministeri Lintilä esitteli, että tuodaan uusi valvontamalli, jolla tiukennetaan sitä, miten verkkoyhtiöt voivat ottaa rahaa asiakkailtaan. Se tulee nopeasti nyt käyttöön, [Heikki Vestmanin välihuuto] sen merkitys on jo ensi vuonna 350 miljoonaa euroa tavallisten suomalaisten ihmisten, yritysten, yrittäjien hyväksi. Verkkojen rakentamista ja ylläpidon kustannustehokkuutta tullaan tarkemmin valvomaan, ja tiukkojen rajoitusten jälkeen vielä puolitetaan se, minkä verran voi tehdä korotuksia. Mitään näistä ei kokoomus saanut aikaan sinä aikana, kun teillä oli kaikki valta, kaikki mahdollisuudet. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Ainoa, mitä te saitte aikaan, oli se, että te myitte verkot kanadalaisille, australialaisille sijoittajille. Minä, jos olisin kokoomuslainen, kiittäisin hallitusta, että nyt lopulta tähän on puututtu, [Heikki Vestmanin välihuuto — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] enkä huutelisi sieltä, koska se huutelu ei ole kovin kunniakasta tietäen, mikä on kokoomuksen historia vuosien ajan sähköverkkojen osalta. [Eduskunnasta: Voimakas puhe!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, näyttää siltä, että tämä ensimmäinen puheenvuoro aiheutti tarvetta debatoita. — Edustaja Satonen.

17.19 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen, nyt eivät sähkötkö toimi. Mikrofon!

Arvoisa puhemies! Ei kannata provosoitua edellisestä puheenvuorosta. Jos se olisi teille ollut tärkeä asia, te olisitte hallituksesta lähteneet, mutta ette lähteneet. [Välihuutoja]
Mutta...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen, nyt taas katkesi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

...itse asia on vakava, ja se on toki hyvä, että tämä esitys on nyt tänne eduskuntaan tuotu. Toki vielä ei kyllä tiedetä, johtaako se todella siihen, että kohtuuttomista tuotoista päästään kohtuullisiin tuottoihin. Ja tietysti ihmettelemme sitä, että näitä muutoksia ei tehdä lakipykäliin, vaan mennään tämän Energiaviraston kautta. Mutta se on hyvä, että kun kokoomus on tästä tehnyt edustaja Vestmanin johdolla jo aikaisemmin lakialoitteen, niin sieltä on joitain kohtia tähän otettu mukaan, muun muassa kohta siitä, että pientuottaja huomioidaan jatkossa paremmin.

Nämä erityisesti Carunan mutta myös muiden ottamat tuotot ovat olleet täysin kohtuuttomia. Ihmiset eivät voi niitä hyväksyä, se on itsestäänselvä. Ja se on aivan varma, että meillä kaikilla on nyt yhteinen tahto tämän asian eteen tehdä asioita eteenpäin. Se vain, onko hallitus ottanut nyt riittävän rohkean askeleen, jää nähtäväksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.21 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämä laki saatiin vihdoinkin ja viimein tänne eduskuntaan. Ymmärrän toki kokoomuksen puheenvuoroissa tietynlaisen, miten sanoisin, pienen jälkiviisauden sävyn, senkin ymmärrän toki, kun yleensä ihminen on viisaimmillaan jälkikäteen. Ystäväni Ilomantsista, vanha herrasmies, sanoo aina, että kun olisi tuota jälkiviisautta etukäteen, niin olisinpa vielä viisaampi mies. Mutta toivon mukaan tässä opitaan me kaikki.

Tärkeintä olisi huomata nyt tämän asian yhteydessä se, että kun tällaisia luonnollisia monopoleja on, niin niiden myynti ulkomaille vieraaseen omistukseen on aina riski. Tunnen edelleen suurta tuskaa siitä, että tämän turpeen seikkailun myötä meni näitä kotimaisia lämpöverkkoja ulkomaille. Minusta on ihan se ja sama, meneekö se energia sähköpiuhaa pitkin vai meneekö se onttoa putkea pitkin, siis se lämpöenergia. Mutta en lähde tässä sen enempää viisastelemaan. Totean vain sen, että hyvä, että näissä asioissa mennään eteenpäin, ja tärkeää olisi pitää kotimaisesta omistuksesta kiinni. Se on meidän henki ja elämä epävarmassa maailmassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

17.22 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista seurata edustaja Arhinmäkeä, kun hän kiihdytti tuolla pöntössä itseään, [Paavo Arhinmäki pyytää vastauspuheenvuoroa] ja seuraavassa puheenvuorossa hän vastaa, mikä olisi Fortumin osinkotaso tänä päivänä, jos he eivät silloin olisi myyneet kaikkia Pohjoismaitten verkkoja. Fortum sai siitä 9,25 miljardia, ja minä mielelläni kuulen, mikä Fortumin strategiassa on mennyt teidän mielestänne pieleen ja paljonko osinko olisi tänä päivänä alempi. Mutta te olette sen suhteen asiantuntija, ja luotan teihin, kun kohta annatte sen arvion.

Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Lintilää pitkämielisyydestä ja siitä, että olette valmistellut tätä esitystä siihen muotoon, joka on jo huomattavasti parempi kuin se lausunnolla ollut hallituksen esitys. Ja täytyy nyt hieman omahyväisesti sanoa, vaikka Arhinmäki ei siitä nyt niin hirveästi innostunut, että kokoomus pani aika paljon painetta julkisuudessa tähän, että hallitus onnistui, mutta tässä on vielä pieniä valuvikoja, jotka sitten ehkä seuraavassa puheenvuorossa tuon esille. Pikkusen tiukempi olisi vielä pitänyt olla: nimenomaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

tämän 8 prosentin alentaminen 5:een, [Puhemies koputtaa] ja ei kahdeksaa vuotta kattaa alijäämiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Arhinmäki.

17.23 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus oppositiossa ilmeisesti saa enemmän aikaan kuin hallituksessa. Allekirjoitan sen ajatuksen, että ehkä on parempi, että jatkossakin on niin, että punamulta hoitaa asioita hallituksessa ja kokoomus sitten opponoi oppositiossa.

Nimittäin jos katsoo sitä, mitä silloin kokoomus lupasi: Pääministeri Jyrki Kataisen mukaan kauppa ei nosta sähkönsiirtohintaa asiakkaille, koska sähkönsiirtoa ja sen hinnoittelua säädellessään tarkasti. Elinkeinoministeri, kokoomuslainen Jan Vapaavuori taas vakuutti, että Fortumin sähkönsiirtoliiketoimintojen myynti on turvallinen ratkaisu Suomen energiapolitiikan kannalta. Ainoana minä sanoin, että ei ole eikä kannata tehdä. ”No, mitä Fortum teki näillä rahoilla?” edustaja Eestilä kysyi. Osti niillä rahoilla Uniperin, osti venäläistä energiantuotantoa. Ei sijoitettu kotimaiseen, työllistävään uusiutuvaan energiantuotantoon, vaan lähtivät Venäjän ja Saksan markkinoille. Minä olisin pitänyt parempana, että oltaisiin pidetty omat verkot omassa omistuksessa ja panostettu kotimaiseen energiantuotantoon, [Puhemies koputtaa] ei venäläiseen ja saksalaiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika täynnä. — Edustaja Sankelo.

17.24 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis tämä hallituksen esitys vie oikeaan suuntaan, kun tavoitteena on hillitä sähkönjakelun hintojen nousua. Monet kansalaiset ovat ärsyyntyneet sähkölaskuista, joissa sähkönsiirron hinta ylittää nykyään varsinaisen maksun itse sähköstä.

Siis tapahtumat juontavat juurensa sinne joulukuun 2011, kun oli Tapani-myrsky ja siitä tuli valtavasti kansalaispalautetta, niin kuin muistetaan. Silloin oltiin monia viikkoja ilman sähköä osissa Suomea, ja silloin asetettiin tavoitteeksi, että kansalaisten sähköhuolto olisi jatkossa varmemmalla pohjalla, ja sähköyhtiöt velvoitettiin uuden lain nojalla työhön. Tämähän oli silloin se lähtökohta, jota nyt tässä sitten voidaan kritisoidakin — juuri näin.

On selvää, että jakeluhintojen tulee olla kohtuullisia, mutta samalla on tietenkin varmistettava, että yhteiskunnalle tärkeä toimiala pysyy energiamurroksen läpiviennissä toimintakykyisenä, ja tämän johdosta talousvaliokunnassa kun tätä asiaa nyt käydään lävitse, niin minusta on tärkeää [Puhemies koputtaa] kuitenkin tässä paineessa tehdä myös huolellinen vaikuttavuusarviointi niistä toimenpiteistä, [Puhemies koputtaa] mitä me nyt olemme tekemässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika täynnä. — Edustaja Kankaanniemi jatkaa.

17.26 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteen tekijöitä on nyt erityisesti kiitettävä siitä, että tämä asia on täällä. Uskon kyllä, että hallituskin sen olisi tuonut jossakin vaiheessa, mutta kansalaisaloite on aina hyvä siinä, että se panee hallitukseen vipinää tällaisessa asiassa. [Paavo Arhinmäki: Se oli hallitusohjelmassa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Hieman ihmettelen, että kokoomus nyt näistä osingoista puhuu tässä. Perussuomalaiset ovat koko ajan puhuneet kuluttajien asioista eli siitä, että kuluttajilta peritään aivan ryöstöhintaa sähkönsiirrosta. Sen kaikki tietävät, ja olemme monta kertaa kysyneet, mitä hallitus aikoo tehdä. No nyt on esitys — kiitos siitä. On saatava kohtuus näihin siirtoihin. Tämä on tietysti monopolitoimintaa ja sen tähden tavattoman hankalaa, mutta juuri sen tähden, että se on monopolitoimintaa, sitä pitää säädellä, ja säätelyvalta on eduskunnalla. Ja nyt täytyy tarkkaan valiokunnassa käydä läpi, että tehdään sellainen malli, laki, joka on kohtuullinen yhtiöille [Puhemies koputtaa] mutta oikeudenmukainen kansalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkinen.

17.27 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Mäkinen, nyt ei mikrofoni ole päällä. — Nyt on.

Arvoisa puhemies! Monopoliasemassa toimivien verkkoyhtiöiden, sähkönsiirtoyhtiöiden, kohtuuttomat hinnankorotukset ovat piinanneet tavallisia suomalaisia ja elinkeinoelämää ja yrityksiä kohtuuttoman pitkään, ja olen äärettömän iloinen siitä, että nyt tämän hallituksen ja ministeri Lintilän toimesta tähän asiaan vihdoinkin ja viimein puututaan. Tämä laki on tärkeää saada voimaan mahdollisimman pian, koska vain sitä kautta Energiavirasto saa ne tarvittavat työkalut, jotta voi näinkin merkittäviä muutoksia kesken valvontajakson tehdä.

Minä pidän äärettömän tärkeänä myös sitä, että hallitus on asettanut asiantuntijatyöryhmän pohtimaan tätä vaativaa kokonaisuutta myös enemmän. Tämä hallituksen esitys itsessään korjaa ja puuttuu jo merkittäväällä tavalla tiedossa oleviin epäkohtiin, mutta vielä on jäänyt pohdittavaa.

Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että näitä verokeinotteluun liittyviä kipukysymyksiä hallitus tulee aidosti käymään läpi, ja kysyisinkin ministeri Lintilältä nyt vielä kertaalleen, millä ajalla voimme odottaa hallituksen linjauksia verotuksellisista kysymyksistä ja millä ajalla asiantuntijatyöryhmä saa työnsä päätökseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on minuutti. — Edustaja Kiviranta.

17.29 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin kiistatonta, että käsittelyssä oleva hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja korjaa Kataisen hallituksen virheitä, joissa kyllä korjattavaa riittää. [Tuomas Kettunen: Kyllä! — Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt pitää korjata mikrofonin asentoa.

Jatkossa verkkojen kehittämisessä pyritään kustannustehokkuuteen vaatimalla verkkoyhtiöiltä kehittämissuunnitelma. Näin luodaan investointeihin läpinäkyvyyttä. Kustannuspaineita vähentää myös se, että kolmelle neljäsosalle verkkoyhtiöistä annetaan 8 vuoden lisäaika toimintavarmuusvaatimusten täyttämiseen. Jos sähkökatko on pitkä, sähkönkäyttäjä saa paremman korvauksen kuin tähän asti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

17.30 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa kiitos ministeri Lintilälle esittelystä ja hyvästä, kattavasta ja hyvin valmistellusta ja palautetta huomioineesta esityksestä.

Edustaja Sankelo mielestäni nosti tuossa hyvin esiin, että vaikka tämä aihe on sinänsä tosi tärkeä ja tämä herättää intohimoja syystäkin, niin tässä on tosiasiaa myös tasapainoilua erilaisten tavoitteiden suhteen. Eli kyse ei ole pelkästään siitä, että hintoja pitäisi suit-sia, vaan meidän täytyy myös varmistua siitä, että meidän energiajärjestelmä ja sähkönja-kelu kulkevat energiamurroksen läpi ja toimittavat tasavarmaa energiaa.

Itse tästä luonnollisen monopolin yksityistämisestä ja myymisestä: Sitä kritisoidaan usein ja ihan hyvistä perusteluistakin, mutta keskeisen tärkeää on kuitenkin tällaisen monopolin hyvin suunniteltu ja toteutettu sääntely, oli omistaja sitten kuka tahansa. Sitä-hän tämä esitys nyt tekee, ja odotan innolla, että valiokunnassa tähän pureudutaan sitten vielä tarkemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

17.31 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä on ongelma, josta on puhuttu pitkään, ja syyllisiä on varmaan monia, syitä monia, ja toki yksi syy on se asia, jonka edustaja Sankelokin tuosta nosti esille, reaktio tapaninpäivän myrskyyn. Vaa-dittiin uusi hallitus, jotta saataisiin tähän jotain tolkkua. Hallitusohjelmaan kirjattiin tämä tavoite, ja nyt se on ministeri Lintilän hyvän työn johdosta sitten vihdoinkin tässä salissa.

Hallituksen tietenkin pitää tehdä sellaisia esityksiä, jotka voivat mennä läpi, joita voi-daan toteuttaa, jotka eivät juutu oikeusasteisiin täällä tai Euroopassa, ja aina kun puututaan yritysten tekemisiin, yritysten investointeihin, niin juridiikan kanssa pitää olla tarkka. [Ko-koomuksen ryhmästä: Kyllä!] Aina voi olla aggressiivisempi, varsinkin jos esityksiä kir-joittaa Facebookiin, mutta kun niistä tulee lainsäädäntöä, niin on varma, on parempi tehdä tarkkaa työtä, tehdä sellaista työtä, että siitä oikeasti syntyy konkreettisia parannuksia, ja siihen tässä nyt on pyritty. Ja pitää kyllä kiittää ministeriä [Puhemies koputtaa] hyvästä työstä ja että tämä ilmeisesti saa nyt sitten laajaa tukea myöskin talousvaliokunnassa, [Pu-hemies: Och nu räcker det!] koska sen se ansaitsee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Kosonen.

17.32 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä edustaja Adlercreutzin sanoihin. Kiitoksia huolellisesta, hyvästä työstä ministeri Lintilälle. Tämä hallituksen esitys toteuttaa nopeasti, tehokkaasti ja oikeusjärjestystä nou-dattaen tätä tavoitettamme siirtohintojen alas painamisesta.

Edustaja Eestilä sanoi, että olisi syytä laskea tätä rajaa, jolla siirtomaksuja kerralla voi nostaa — tällä hetkellä se on 15 prosenttia ja hallituksen esityksessä se on 8 prosenttia — että se pitäisi tuoda sinne 5 prosenttiin asti. Minusta tämä on hyvä tutkia perustuslaki-valiokunnassa, mikä se raja onkaan. Tässä on haluttu tehdä sellainen esitys, että läpi var-masti sitten menee.

Toinen asia: edustaja Satonen puhui myös riittävästä rohkeudesta, ja asia on näin, että EU-lainsäädäntö ja tämänhetkiset [Puhemies koputtaa] viralliset EU-oikeuden ratkaisut ei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

vät mahdollista tämän tiukempaa [Puhemies: Ja aika täynnä!] suoraan lakien mukaan säättämistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

17.33 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fortumin verkkojen myynti oli virhe. Mutta minun kysymykseni on se, miten Hirvensalmella asuvaa senioria, joka lämmittää omakotitaloaan sähköllä, olisi auttanut se, että Fortumin verkot olisi jätetty myymättä. Ei mitenkään, koska hänen verkkoyhtiönsä — itäsuomalainen iso verkkoyhtiö, joka on keskustalaisten kuntien omistuksessa — olisi silti korottanut siirtohintoja. Se on korottanut perusmaksua ennätykselliset 85 prosenttia tässä neljän vuoden aikana. Eli yhtä lailla julkinen monopoli on ahne, jos sitä ei tiukasti säännellä.

Poliitikoilla on vastuunsa sen takia, että voimassa oleva laki on sallinut tällaisen valvotun valvontamallin. Nekään poliitikot, jotka eivät ole olleet tekemässä sähköverkkoja koskevia päätöksiä, eivät ole kyenneet esittämään toteuttamiskelpoisia konkreettisia ratkaisuja asian korjaamiseksi ennen kokoomuksen esitystä keväällä. On hienoa, että hallitus on tullut kokoomuksen linjalle, mutta ei vielä riittävästi. Haluan kysyä ministeri Lintilältä: [Puhemies koputtaa] minkä takia verkkoyhtiöille ollaan sallimassa ylimääräinen hinnan- korotusmahdollisuus [Puhemies koputtaa] eli tämä kahdeksan vuoden alijäämän tasoitus- jakso?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, nyt ei ylimääräistä aikaa anneta. — Edustaja Ovaska.

17.35 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että edustaja Vestman on tullut hallituksen linjoille. Hän taitaa olla eri linjoilla kuin oma puolueensa kokoomus, joka aikoinaan tämän sotkun on saanut aikaiseksi. Kun muistellaan, niin edustaja Arhinmäkeä, edustaja Sipilää ja edustaja Pekkarista haukuttiin tuomiopäivän peikoiksi silloin, kun he puhuivat näistä luvuista. He sanoivat, että kasvoton omistaja vie rahat. Ja muistan vielä, kun edustaja Pekkarinen aikoinaan muistutti siitä, että hintaerot eri puolilla maata asuvien kesken kasvavat vain. Eli kyllä, silloin kun tätä sähkömarkkinalakia on uudistettu kokoomuksen ollessa vallassa, ei ollut kunnon infoa, ei ollut laskelmia, ei ollut tietoa niistä kokonaisuuksista, mitä tulee tapahtumaan. Mutta muun muassa edustajat Arhinmäki, Pekkarinen ja Sipilä muistuttivat tästä. Eli toivottavasti myös edustaja Pekkarinen on nyt kuulolla, miten vihdoinkin tämä punamultahallitus pystyy tämän muutoksen tekemään ja tämän Kataisen järjettömyyden korjaamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

17.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille, tämä on herätellyt myös tätä hallitusta toimiin tässä kysymyksessä. Ja tänään meillä on käsittelyssä myös kokoomuksen kansanedustaja Heikki Vestmanin tekemä lakialoite, joka olisi huomattavasti reilumpi suomalaisten kiinteistöjen omistajille. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Tämä hallituksen esitys jää valitettavasti siirtohintojen hilitsemisessä puolitiehen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Kohtuuttoman voiton jaosta on täällä tänään puhuttu paljon. Täytyy todeta, että yhtä lailla tähän ovat syyllistyneet yksityiset kuin julkisetkin verkkoyhtiöt. Esimerkiksi pelkästään kuntien verkkoyhtiöt maksoivat vuosina 2016—2019 voittoa omistajilleen yli 600 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä: miksi ette ottaneet käyttöön kansan toivomaa mallia, jossa esimerkiksi vähällä käytöllä olevan vapaa-ajanasunnon voisi laittaa [Puhemies koputtaa] niin sanotusti seisontaan, eli siirtomaksua maksettaisiin ainoastaan silloin, kun sähköä tosiasiallisesti siirretään?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Slunga-Poutsalo.

17.37 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mukava huomata, että tässä ovat kaikki puolueet tulleet perussuomalaisten linjoille. [Naurua] Vähän hihittelen mielessäni sitä, että edustaja Arhinmäki täällä pesee historiaa puhtaaksi. Oli ihan kunnioitettavaa, että hallituksessa tätä asiaa vastustitte, mutta hallituksessa pysyitte ja verkot myytiin. Perussuomalaiset saivat silloin vuonna 2013 kuulla sekä vasemmalta että oikealta pommitusta siitä, kuinka me emme ymmärrä, kuinka hyvä bisnes tässä on. Lueskentelin eduskunnan pöytäkirjaa 12. päivältä joulukuuta 2013, jossa eräs silloinen perussuomalaisten puheenjohtaja totesi hyvin ennalta nähtävästi: ”Pian saamme kirjeen kotiimme: ’Korotamme sähkösi hintaa, sinun ei tarvitse tehdä mitään.’” Tämä oli kyllä todella ennalta nähtyä. Oikeasti hyvä asia, että vihdoinkin kaikki puolueet ovat tulleet perussuomalaisten linjoille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Arhinmäki on jo siellä valmiina.

17.38 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On mielenkiintoista ja miellyttävää, että perussuomalaiset lopulta myöntävät, että entinen edustaja, ministeri Soini on todella ollut perussuomalaisten puheenjohtaja. Viimeiset kuusi vuotta täällä on pesty käsiä ja väitetty, että Soinilla ei ole mitään tekemistä nykyisten perussuomalaisten kanssa.

Arvoisa puhemies! Muistan, kun edustaja Heinonen täällä on yrittänyt jotenkin antaa ymmärtää, että se, että vastustaa, äänestää vastaan, julkisesti kertoo, miten käy, jättää eriävän mielipiteen, ei olisi toimintaa. Hän jopa kävi hakemassa ne pöytäkirjat, kun ei uskonut, että niihin on jätetty eriävä mielipide. [Timo Heinonen: Kuka jätti?] Kyllä oli jätetty, jossa kerrottiin juuri se, mitä täällä tapahtui. Se on minusta anteeksiantamatonta, että täällä ensinnäkin kokoomus myi Carunat, sen jälkeen te olitte hallituksessa, te ette tehneet asialle mitään, ja nyt kun tämä asia lopulta hoidetaan hallitusohjelmakirjauksella, hallituksen esityksellä, niin täällä väitätte, että se onkin kokoomuksen ansiota.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

17.39 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Arhinmäelle totean, että Fortum myi nämä verkot. Ja aina kun hallitus lähtee vastaamaan jonkun pörssiyrityksen näkemyksiin, mitä tehdään ja mihinkä omaisuus siirretään ja mikä on se ydinbisnes, niin tässä tapauksessa, kun valtio omistaa yli 50 prosenttia, niin tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

tenkin ministeri Haavisto, joka silloin vastasi omistajaohjauksesta, totta kai silloin esitti oman näkemyksensä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Eestilä, nyt joku liian innokas... [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Puhemies! Ymmärrän, että Arhinmäki ei kestä totuutta kuulla, minä ymmärrän sen. Mutta edustaja Arhinmäki on... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kuunnellaanpa nyt, edustaja Eestilällä on puheen-vuoro ja sen jälkeen katsotaan.

Kiitoksia, puhemies, että pidätte kansanedustajan puolta. — Edustaja Arhinmäki ei vielä oikein ymmärrä, että tällä kaupalla ei ollut mitään tekemistä siihen, että Energiavirasto teki itsenäisen päätöksen, jolloin vuoden 2016 alussa tämä kohtuuttomuus alkoi. Pitää tosiasioita tässä salissa puhua, että tämä on Energiaviraston aikaansaama, ja silloin ihmettelin jo jonkun verran energia-alaa ymmärtävänä, miten tämä voi olla mahdollista, että yhtäkkiä tämä repesi, ja se on se syy, Energiaviraston kohtuuttomuus, että 2008 lähtien siirtohinnat ovat kaksinkertaistuneet eli sataprosenttisesti. Mutta minulla on lakialoite, jossa sähköveroa alennetaan alueellisesti, ja minä näen sen jo nyt, että Arhinmäki on ensimmäisenä puolustamassa, että tämä lakialoite menee läpi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mainittiin sekä edustaja Arhinmäki että vihreät. — Edustaja Arhinmäki ensin.

17.41 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kuka oli itse asiassa vastuussa siitä, että Fortumin verkot voitiin myydä? Se oli itse asiassa kokoomuslainen elinkeinoministeri Vapaavuori. Hän oli sähköverkoista vastaava ministeri, ja hänen esityksestään luovuttiin Fortumin verkkojen osalta siitä, että ne oli merkitty sellaisiksi, että niitä ei voi myydä. Se oli työ- ja elinkeinoministeriön ministeri Vapaavuoren esitys, ja hän sanoi, että tämä ei ole mikään ongelma.

Toinen kysymys on se, että eiväthän näitä hintojen nousuja selitä vain Caruna-kaupat — ne selittävät sen, miten meidän yhteisiä rahoja on valunut ulkomaalaisille sijoittajille ja niistä ei ole maksettu veroja — vaan sitä selittää se, että ei ole puututtu tähän kaikkina näinä vuosina, kun kokoomus on ollut hallituksessa, ei ole puututtu tähän rahastusmalliin, johon nyt nimenomaan tällä lainsäädännöllä puututaan. Siksi minä ihmettelenkin, että sanotaan, että tämä on kokoomuksen ansiota, [Puhemies koputtaa] nyt kun olette oppositiossa, kun te ette hallituksessa tähän nimenomaiseen asiaan puuttuneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Holopainen.

17.42 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että tässä on yksi mennyt esimerkki suomalaisen lainsäädännön epäonnistumisesta, kun Jyrki Katainen antoi vuonna 2013 hallituksen esityksen uudeksi sähkömarkkinalaiksi. [Timo Heinonen: Eikö se ollut Pekka Haavisto?] — Täällä ainakin mainitaan pääministeri Jyrki Kataisen hallitus. [Timo Heinonen: Se puuttuu sieltä!] — On selvää, että meillä on puut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

teita vaikutusarvioinneissa, meillä on puutteita lainvalmistelun riippumattomuudessa, ja on tosi tärkeätä, että tässä on nyt otettu mukaan tutkijaryhmää tämän lain jatkovalmisteluun. Tästä saadaan jo merkittäviä parannuksia aikaan.

Talousvaliokunta käy kuitenkin varmasti hyvin huolella läpi tämän lakiesityksen. Tämä on yksi meidän tämän kauden merkittävimmistä kokonaisuuksistamme.

Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille tärkeästä aloitteesta ja tärkeästä työstä. On selvä, että luonnollisia monopoleja ei pidä säädellä näin kuin on tehty, [Puhemies koputtaa] ja tähän nyt pureudumme hyvin huolella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Piirainen.

17.43 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, kyllähän tämä asia, sähkönsiirto, on puhuttanut hyvinkin paljon kansalaisia, ja kyllähän se on arvattavaa, kun siirtohinta on noussut niin merkittävästi.

Kyllä täällä on totuuttakin puhuttu opposition puolelta: vuonna 2011 myrskyjen vaikutukset olivat se vaikutin, ja olin itsekin silloin täällä eduskunnassa, ja siitä lähti lainsäädäntö liikkeelle. Se, mitä tässä välillä on tapahtunut, on sitten taas asia erikseen.

Ja vielä sitten: Tämä Energiavirasto, jonka muistaakseni Eestilä mainitsi, on itsellinen toimija, ja Energiavirasto on korjannut laskentamallia, ja sen vaikutus on ollut aika merkittävä sähkönsiirtoon. Nyt sitä ollaan korjaamassa, ja tätä kohtuullista tuottoa on säädetty alaspäin, eli mielestäni tässä nyt mennään siihen kohtuullisempaan suuntaan ja kansalaisille tulee säästöä tässä sähkönsiirrossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalli.

17.44 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin se tosiaan on, että poliitikot kantavat viimekätisen vastuun, ja nyt sitä vastuuta kannetaan. Kiitos ministeri Lintilälle ja hallitukselle tästä erinomaisesta paketista, joka on kyllä raju. Jos jakeluverkoyhtiöt keräävät asiakkailtaan ensi vuonna keskimäärin 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin viime vuonna, niin kyllä se on aikamoinen summa, eli kyllä tätä pakettia voi sanoa todella rajuksi. Kiitos siis siitä ministerille ja hallitukselle.

Kiitos myös kokoomukselle siitä, että olette myös heränneet tähän asiaan asiakkaan näkökulmasta. [Kimmo Kiljunen: Vihdoin ja viimein!] Täällä on tosiaan jo viitattu Fortumin verkkojen myyntiin, mutta kuten sanottu, niin vielä suoraan siihen hinnoitteluun vaikuttaa se viranomaisen valvontamalli, joka sitten puolestaan saa reunaehdonsa sieltä lainsäädännöstä. Ja se tarkoittaa tietysti, että silloin Hannu- ja Tapani-myrskyjen jälkeen, [Puhemies koputtaa] kun lainsäädäntöä muutettiin, se oli pontimena sille sen jälkeen laaditulle valvontamallille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Semi.

17.46 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on erittäin hyvä, ja oikeastaan itse mietin sitä sillä tavalla, että se on vielä parempi kuin meidän hallituskirjauksemme, että sitä on paranneltu vähän siitä eteenpäin.

Kun aina tarkastelee sähkölaskua, mikä kotiin tulee, niin kun asuu tuolla harvemmin asutulla alueella, siinä on loppujen lopuksi se sähkönhinta aika mitätön suhteessa siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

siirtomaksuun. Ja mitä harvemmalle alueelle mennään, sen tiukemmaksi nousee se hinta näissä siirtohintasähkölaskuissa johtuen siitä, että maakaapelointia tehdään ja sitten levitetään näitä kaistoja uusien linjojen tekoa varten, tienvarsiin siirretään metsäkaapeleita pois puitten likeltä. Se aiheuttaa sen, että näihin siirtomaksuihin tulee lisää kustannuksia, ja nyt on erittäin hyvä, että näitä maksuja rajataan [Puhemies koputtaa] ja pidetään kiinni siitä, että siirtohinnat alueilla eivät nouse liikaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minä rajaen puheenvuoron minuuttiin. — Edustaja Aittakumpu.

17.47 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on mielenkiintoinen keskustelu. Nyt meillä on tässä käsillä sellainen hallituksen esitys, joka oppositionkin mielestä on niin hyvä, että he yrittävät omia sen aivan itselleen. Pääasia, että meillä on tässä tällainen hyvä esitys.

Olemme nyt käyneet keskustelua siitä, mitä on aikaisemmin tapahtunut ja mitä on aikaisemmin tehty, mutta tietysti painopisteen täytyy olla siinä, mitä nyt tehdään. Nyt meillä on tämä hyvä, erinomainen esitys, joka asiantuntijoiden laskelmien mukaan tulee merkittävästi laskemaan sähkönsiirtohintoja niin yksityisillä kuluttajilla kuin esimerkiksi maataloudessa ja pienteollisuudessa. Tämä on erinomainen suunta, ja pidän hyvin tärkeänä sitä, että näitä vaikutuksia nyt sitten arvioidaan ja seurataan tarkasti ja että hallituksen tahto on se, että ollaan tarvittaessa valmiita myöskin uusiin muutoksiin.

Muistuttaisin myös siitä, että tämä asia tosiaan on kirjattu jo hallitusohjelmaan ja hallituksella on ollut selkeä tahto tehdä nämä tarvittavat muutokset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vikman.

17.48 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että hallitus on parantanut omaa esitystään siitä, miltä se alkujaan näytti, kokoomuksen ja edustaja Vestmanin esityksen myötä, hyvä niin. Esimerkiksi pientuotanto vapautetaan viimeinkin monopolin kynsistä.

Parannettavaa kuitenkin jäi merkittävästi. Hallitus ei puutu verkkoyhtiöiden kohtuulliseen tuottoon mitenkään pykälämuutoksia vaan siirtää ongelman Energiaviraston käsiin. Verkkoyhtiöiden tuottoa on leikattava rohkeammin ja lainsäädännön turvin. Verkkoyhtiöiltä on vaadittava yhteiskuntavastuuta, ja ihmisille on annettava mahdollisuus päättää säävarmuuden tasosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kivisaari, Kinnunen ja Kiljunen, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastauksen. — Edustaja Kivisaari.

17.49 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun oppositiopuolueiden puheenvuoroja kuuntelee, niin ilmassa säteilee vähän sellainen väärin sammutettu tulkinta, eli toisaalta kehutaan ja ikään kuin korostetaan hyviä lähtökohtia, mutta kuitenkin puheenvuoroissa on jonkinlainen kitkeryys siitä, että tämä punamultahallitus tähänkin kykeni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Tämä ministeri Lintilän esitys on nimenomaan huuto kohtuullisuudelle niin kuluttajien näkökulmasta kuin sähkönsiirtoyhtiöidenkin osalta, ja kyllä tämä on myös sen mökinmummon puolustuspuheenvuoro sähkönsiirtohintoja vastaan.

Pitää tietysti muistaa, että jatkossakin täytyy olla myös huoltovarmuuden lähtökohtana se, että kotien jääkaapit eivät lämpene tai pakastimet sula, mutta uskon, [Puhemies koputtaa] että myöskin nämä mahdollisuudet tässä jäävät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

17.51 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä, joka on jo siellä hallitusohjelmassa, ja kansalaisaloitteella ja kokoomuksen lakialoitteella on sama tavoite: verkkoyhtiöiden tuottojen leikkaaminen. Tämä hallituksen esitys kuitenkin kattaa nämä samat tavoitteet ja toimet, mutta realistisemmin ja nopeammin toteutettavassa muodossa, varmalla pohjalla.

Suuret kiitokset ministeri Lintilän johdolla tehdystä esityksestä, joka oikeasti laskee sähkönsiirtohintoja. Muutos näkyy eri aikaan riippuen siitä, minkä jakeluverkkoyhtiön alueella asuu. Jollakin hinta voi pudota jo tänä vuonna, toisilla useiden vuosien päästä. Lakimuutos painaa aidosti jarrua myös hintojen nousulle. Jatkossa kertakorotus voi olla vain puolet nykyisestä, ja yhtiöiden korkeinta sallittua tuottoa [Puhemies koputtaa] lasketaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Kiljunen, ja sen jälkeen ministerille.

17.52 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanha sanonta on, että tikulla silmään, joka vanhoja muistelee. Tässä kohdassa ehkä kuitenkin se vanhojen muistelu on paikallaan monestakin syystä. Keskeisin argumentti on tietenkin siinä, että luonnollinen monopoli, kantaverkkoyhtiö, joka on julkinen, yksityistetään ja annetaan kansainvälisten pääomasijoittajien käsiin — tässä mielessä tavallaan kasvottomalle toimijalle. Tässä on ongelmana ollut aidosti se, että hinnat ovat karanneet sillä tavalla, että kansalaiset kokevat oikeudettomana asetelmana tämän, että monopoliyhtiö voi laskuttaa. Mutta toinen ja se iso kysymys tässä on tämä huoltovarmuusasia. Tämä on strateginen ala koko kansakunnan osalta, kun me puhumme kantaverkoista, ja se, minkä takia kannattaa nyt mennyt muistella, on se, että vastaisuudessa olisimme huomattavasti tarkempia sen suhteen, kuinka julkista omaisuutta, julkisia yhtiöitä lähdetään yksityistämään. Tässä on nyt varoittava esimerkki siitä, että hillintää tässä suhteessa kannattaa harrastaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

17.53 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Kiitoksia, herra puhemies! Kiitoksia kommentista. Muutama kommentti omalta puoleltani.

Oikeastaan tuohon edustaja Satosen hyvään puheenvuoroon, jossa oli minun mielestäni aika lailla se keskeinen kysymys, kun te kysyitte, miksei määritellä laissa: Siksi, että EU-lainsäädäntö asettaa reunaehdot, jotka estävät tämän. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] Tämä on hyvin yksiselitteinen. Tämä on tullut valmisteluajana selville. Se hyvin aukottomasti kerrotaan tässä hallituksen esityksessä, entinen valtioneuvoston asiantuntijalainsunnossa kertoo tämän hyvin aukottomasti, ja tämä on varmasti hyvä sitten käydä perustuslakivaliokunnassa läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Oikeastaan tähän liittyy se, mitä nyt jo tilaisuudesta poistunut ryhmän puheenjohtaja Adlercreutz sanoi, että kannattaa tehdä lainsäädäntöä, joka menee läpi. Jos nyt otetaan tämä kansalaisaloite tai kokoomuksen malli, hyvin vahva käsitys on siitä, että se tulee törmäämään tai törmäisi tekijöihin, niin että se ei menisi läpi. Me oltaisiin tilanteessa, että kahteen kolmeen vuoteen ei tapahtuisi minkäänlaisia muutoksia. Jos 350 miljoonaa tulee ensi vuonna, seuraavana 350 ja seuraavana, niin se on aika kova riski ottaa miljardin riski, kun kuitenkin on todennettavissa, että näillä esityksillä me olemme suunnilleen samassa lopputuloksessa kansalaisaloitteen ja tämän hallituksen esityksen välillä. Eli kyllä tässä kannattaa pelata varman päältä. En lähtisi ottamaan tuota riskiä.

Muutamia kysymyksiä oli tässä. Nämä verotukselliset kysymykset käsittääkseni käydään riiheen mennessä, ja tämä, voitaisiinko jättää siirtomaksut hoitamatta tai laittaa tällainen, voisiko sanoa, seisokkiin, on aika vaikea kuvio, koska se kuitu tai johtohan on siellä olemassa ja silloinhan sinulla on se käytettävissä ja tietysti se yhtiö on maksanut siitä, että se on laitettu.

Sitten toisaalta minä haluan huomauttaa nyt sellaisen asian, että tämä esitys tekee 40 prosentin leikkauksen näitten yhtiöitten tulokseen, ja se on aika raju. Kertokaa minulle yksikin sellainen päätös, joita nyt on hallituksen esityksellä tällaisenaan tehty, jossa on tehty näin raju leikkaus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt menemme puhujalistaan. Siellä ensimmäisenä edustaja Aittakumpu.

17.56 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on jo hyvin tullut esille, sähkö on meille kaikille tärkeä, ja tunnelma täällä salissakin on ollut varsin sähköinen. Tämä asia on pitkään puhututtanut, ja on aivan erinomaista ja hienoa, että nyt meillä on tämä hallituksen esitys tässä käsillä ja voi todella todeta, että vihdoinkin tälle asialle tehdään jotakin todella vaikuttavaa.

Sähkön saannin turvaaminen on aivan ensiarvoisen ja äärimmäisen tärkeää, ja siksi on hyvä, että tämä hallituksen esitys on valmisteltu hyvin huolellisesti ja että se myös turvaa sähkön toimitusvarmuutta. Sähkösiiirron kohtuuttomiksi nousseet hinnat ovat täysin ymmärrettävästi harmittaneet ja suuttaneetkin suomalaisia. Siksi oli tärkeää, että saimme kirjattua hallitusohjelmaan siirtohintojen kohtuullistamisen keväällä 2019. Asian tärkeyttä ja kiireellisyyttä kuvastaa se, että meillä on nyt tänään käsiteltävänä myös kansalaisaloite ja kansanedustajien lakialoitteita, joiden tavoitteet ovat samansuuntaiset.

Hallituksen esityksessä muutokset tehdään meidän kansallisen perusoikeussääntelyn ja EU-lainsäädännön puitteissa. Hallituksen esitys myös pääosin kattaa samat tavoitteet ja toimet, mutta realistisemmassa ja nopeammin toteutettavassa muodossa, kuten ministeri äsken kertoi. Tämä hallituksen esitys hillitsee siirtohintoja ja kääntää ne laskuun ja merkitsee sitä, että pitkällä aikavälillä sähkön siirtohinnat tosiaan laskevat kotitalouksilla ja muun muassa maataloilla jopa sadoilla euroilla vuodessa. Eri yhtiöt ovat toki Suomessa toimineet eri tavoin, ja osa ei ole pyrkinyt maksimoimaan tuottoa nytkään.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille myös muutaman muun hallituksen hyvän sähkön liittyvän toimen. On hyvä, että teollisuuden sähkövero laskettiin EU:n minimiin ja että tämän vuoden alusta yli 30 000:n maatalousyrittäjien sähkövero on laskettu. Sähkö ja sähköverkot kuuluvat ihmisten ja yritysten perustarpeisiin ja niiden tulee toimia koko Suomessa ja niiden käyttöön tulee jokaisella ehdottomasti olla varaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Arvoisa puhemies! Asumisen, yrittämisen ja elämisen kustannuksia tulee muiltakin osin kohtuullistaa. Ylimääräistä räsitusta ihmisille ei pidä sälyttää vaikkapa ilmastomuutoksen torjunnan nimissä. Esimerkiksi öljylämmittäjiä ei pidä pakottaa tekemään kohtuuttomia ratkaisuja, eikä hallitus tällä tavalla ole tehnytään, vaan on aivan oikein kannustanut esimerkiksi avustusten muodossa halukkaita vaihtamaan lämmitysmuotoaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus on koronan torjunnan ohella kyennyt moniin päätöksiin, joista tämä sähkön siirtohintojen kohtuullistaminen on yksi hyvä esimerkki. Huolenpito ja elämisen edellytykset vahvistuvat koko Suomessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

18.00 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Sähkösiiirtohinnat on saatava viimein kuriin. Sain seniorin, jota kutsuttakoon Matiksi, omaisilta kirjeen. Matti on yli 80-vuotias omaishoitaja muistisairaalle puolisolleen. Matin sähkölaskut ovat 2 900 euroa vuodessa. Matin pienestä eläkkeestä menee lähes puolet sähkölaskuihin, siis lähes puolet vuoden eläkkeistä. Kohtuuttomuus ei johdu sähköenergian vaan sähkösiiirron kalleudesta. Tämä kertoo karua totuutta kohtuuttomuudesta.

Arvoisa puhemies! Sähköverkko on luonnollinen monopoli. Kuluttaja tai yritys ei pysty valitsemaan sähkönjakelua tarjoavaa yritystä. Ilman tiukkaa valvontaa olemme alueemme monopoliyhtiön armoilla. Suomalaisen suojeleminen kohtuuttomalta monopolihinnonteulta on epäonnistunut. Viime kädessä lainsäätjä on päästänyt valloilleen rahastuskoneen. Toisin kuin täälläkin on tänään väitetty, Fortumin jakeluverkkojen myynti ei ole perimmäinen syy siirtohintojen nousuun, vaikka virhe olikin. Kohtuuttomiin hinnankorotuksiin ja voitonjakoon ovat syyllistyneet myös kuntien sähköverkkoyhtiöt. Julkinenkin monopoli käy ahneeksi, jos hintoja ei riittävän tiukasti suitsita. Eräs Itä-Suomen kuntien verkkoyhtiö on korottanut neljässä vuodessa siirron perusmaksua ennätyselliset 85 prosenttia. Tämä piiloverotus on ollut monen kunnan tarkoin varjeltu salaisuus.

Siirtohintojen nousun taustalla on ollut ennen muuta vuonna 2016 voimaan astunut hintojen valvontamalli, joka määrää siirtohintojen enimmäistason. Tässä mallissa on lukuisia valuvikoja. Asiantuntija-arvioiden mukaan sähköverkkomonopolin sallitaan periä suomalaisilta perusteettomia tuottoja 500—700 miljoonaa euroa joka vuosi. Liian lepsusti muotoiltu laki on mahdollistanut tämän. Nykylaki sanoo, että siirtohintojen pitää olla kohtuullisia, mutta se ei kerro, mikä on kohtuullista. Tämä on ongelma.

Poliitikoilla on vastuunsa. Nekään poliitikot, jotka eivät ole olleet tekemässä sähköverkoja koskevia päätöksiä, eivät ole esittäneet todella konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia ratkaisuja nouseviin siirtohintoihin — ei siis ainuttakaan konkreettista esitystä, ei teiltäkään, edustaja Arhinmäki, ennen kokoomuksen viime kevään lakialoitetta. Ja kun olen kuunnellut tätä keskustelua tänään, niin en ihmettele, ettei niitä esityksiä ole tullut, koska tämä keskustelu on pääosin mennyt ihan ohi aiheesta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vuosi sitten esittämässä ratkaisussa lakimuutoksen kautta sähkön siirtohintoja leikattaisiin ja perusteeton monopolituottojen kääriminen pysäytetään. Oli ilo huomata, että syksyllä ratkaisumme sai myös suomalaisilta vankan tuen, kun vastaava kansalaisaloite keräsi yli 50 000 allekirjoitusta kasaan — kiitos sen alullepanijoille ja allekirjoittajille.

Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on otettu oppia tästä kokoomuksen ratkaisusta. Suunta on oikea. Hallitus on vihdoon tunnustanut kokoomuksen vaatimukset kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

jata valvontamalli ja leikata monopolituottoja. Vaikutusarvion mukaan hallituksen mallilla monopolituotot leikkaantuisivat 350 miljoonalla eurolla vuodessa, kokoomuksen mallissa vastaava luku on 500—700 miljoonaa euroa. Tämä on enemmän kuin 350 miljoonaa euroa. Kokoomuksen mallin ydinvaatimukset ovat, että vähäriskisen liiketoiminnan tuottoprosentin on oltava matala ja vastattava yhtiön todellista pääomarakennetta. Verkon arvon, jolla tuotto lasketaan, on vastattava todellisuutta, ei fiktiota. Tätähän vaatii jo EU:n sähkömarkkinadirektiivi, joka sanoo, että monopolin hintojen pitää olla kustannusvastavia. En ymmärrä, miksi hallitus on jättänyt siirtohintojen leikkaamisen näin puolitiehen. Miksi hallitus haluaa antaa verkkoyhtiöille edelleen vähintään 150 miljoonaa euroa vuodessa perusteetonta tuottoa? Ehkäpä joku hallituspuolueen edustaja tai ministeri osaisi vastata.

Hallituksen esityksen yksi ongelmakohta on se, ettei monopolirahastamista estetä lakia perusteellisesti muuttamalla vaan mutkan kautta antamalla viranomaiselle mahdollisuuksia muuttaa mallia. Valvontamallin sitovista keskeisistä periaatteista voitaisiin säätää laissa EU-oikeuden mukaisesti, kuten Itävallassa on tehty. Kokoomus ja kansalaisaloite ovat tätä esittäneet, ja eurooppaoikeuden asiantuntijoilta löytyy tähän tukea. Hallituksen esitys sisältää riskin siitä, että monopolituottojen leikkaukset voivat kaatua markkinaoikeudessa, koska lakimuutokset eivät ole riittävän perusteellisia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää lisäksi melkoisen pommin. Verkkoyhtiöille annetaan ylimääräinen hinnankorotusmahdollisuus. Nimittäin roimista hinnankorotuksista huolimatta verkkoyhtiöille on jäänyt vielä takataskuun hinnankorotusvaraa miljardin euron verran, ja nyt hallitus pidentää tämän viemistä hintoihin kahdeksalla vuodella. Me haluamme lopullisesti leikata monopoliyhtiöltä nykymallin tarjoamat mahdollisuudet himolaskutukseen. [Timo Heinonen: Onko tämä totta?] Arvoisa hallitus, miksi olette antamassa monopolille takaporttia näihin hinnankorotuksiin? [Markku Eestilä: Voiko tämä, Arhinmäki, olla totta?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

18.06 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vestmanille haluan kaksi korjausta sanoa. Väititte, että mitään ei ole tehty kokoomuksen junailmien Caruna-kauppojen jälkeen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, jossa olen ollut allekirjoittajana, on tehnyt useamman valtiopäivätoimen siitä, että puututaan tähän ylisuureen hinnoitteluun viime kaudella, jolloin, aivan kuten kerroitte, tämä uusi sääntely johdettiin tähän rahastukseen. Kuka silloin oli hallituksessa? Silloin oli kokoomus hallituksessa. Nyt kokoomus ei ole hallituksessa, ja nyt tähän lopulta puututaan.

Ja kun te väitätte, että hallitus toimii sen vuoksi, että kokoomuslainen kansanedustaja on jättänyt asiasta lakialoitteen: tämä oli kirjattu hallitusohjelmaan, kun kokoomus ei ollut enää mukana, sen valmistelu lähti liikkeelle ja nyt se tuodaan tänne lopulta vuosien odotuksen jälkeen, kun jarru on tässäkin asiassa saatu pois.

Väitteenne siitä, että tämän suhteen ei ole mitään tehty Caruna-kauppojen, kokoomuksen junailmien [Puhemies koputtaa] Caruna-kauppojen jälkeen — se on väärä väite.

Puhemies Anu Vehviläinen: En käynnistä nyt laajempaa debattia, koska olette käyneet asiallisen pitkän debatin tuossa hetki sitten, mutta aina tarpeen tullen. — Ja nyt edustaja Kinnunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

18.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suuret kiitokset ministeri Lintilälle tästä huolellisesti valmistellusta lakimuutoksesta, joka puuttuu paisuneisiin sähkön siirtohintoihin. Tämä on ollut keskustalle sydämenasia. Päästään kohtuuttomuudesta kohti kohtuullisuutta.

On selvää, että jokainen suomalainen haluaa toimitusvarmaa sähköä. Sähkökatkot ovat vaivanneet meitä vuosien varrella. Jakeluverkkoyhtiöiden investoinnit myrskynkestäviin siirtoverkkoihin ovat olleet tarpeellisia. Verkkojen on kestävä koviakin sääoloja. Hintojen on kuitenkin pysyttävä kohtuullisina. Nyt näin ei ole. Siirtomaksut kattavat yhä suuremman osan sähkölaskusta. Se on ihmetyttänyt ja suututtanut tavallista sähkölampun sytyttäjää. Energiaviraston tietojen mukaan siirtohinnat pienasiakkaille ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 50 prosenttia. Suurimmat nousut ovat olleet 60 prosenttia. Tämä on paljon, ja tähän hallitus pyrkii nyt puuttumaan hallitusohjelman mukaisesti.

Luonnollisessa monopolitilanteessa ihmisillä ei ole mahdollisuutta valita sähköverkkoa. Kuluttajan on maksettava lasku, joka tipahtaa postilaatikkoon. Tästä syystä hintojen sääntely on tarpeellista. Näin on todennut myös perustuslakivaliokunta.

Lakimuutoksella jakeluverkkoyhtiöiden sallittua tuottoa ja korotusten suuruutta laskeaan. Sähkön siirtohintojen kasvulle pannaan rajat ja hinnat käännetään laskuun. Pitkällä aikavälillä esimerkiksi sähkölämmitteisen omakotitalon laskennallinen siirtomaksu tulee laskemaan 227 euroa vuodessa. Vaikutus on huomattava myös esimerkiksi maataloille ja monelle pienelle yritykselle.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Se on valmisteltu huolella. Tällä lakimuutoksella ajetaan tavallisten ihmisten etua. Lakiesitys on oikein kannatettava. Parannetaan elämisen edellytyksiä kaikkialla Suomessa. Sähkön hinta on yksi sellainen asia.

Arvoisa puhemies! Pidetään tänä epävarmana aikana kotimaisesta omistuksesta kiinni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

18.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat ja muut tämän istunnon seuraajat! Sähköverkot ovat luonnollinen monopoli, ja niistä olemme tässä salissa lukuisia kertoja keskustelleet. Olemme myös keskustelleet siitä, ettei pääsisi syntymään vastaavia uusia tilanteita. Esimerkiksi tässä viimeisen vuoden aikana olemme käyneet keskustelua laajakaistaverkkojen rakentamisesta ja tämän tyyppisistä, joissa on mahdollisesti tulevaisuudessa syntymässä samanlaisia uhkia kuin nyt olemme sähköverkkojen kohdalla nähneet. Haluan antaa suuren kiitoksen jälleen kerran kansalaisaloitteen tekijöille, jotka tätä asiaa ovat vauhdittaneet. Kansalaisaloitteet ovat tänä päivänä Suomen kansalla merkittävä tapa osoittaa omaa tahtoa, tahtotilaa siitä, mihin pitäisi puuttua.

Energiavirastohan valvoo maassamme sähköyhtiöiden hinnoittelua neljän vuoden jaksoissa. Tämä valvontamallihan käytännössä on määritellyt myös, kuinka paljon verkkoyhtiöt ovat voineet kerätä tuottoa. Me olemme kokoomuksessa halunneet jo pidempään puuttua kohtuuttomiin sähköhintoihin ja olemme tyytyväisiä siihen, että lausuntokierroksen jälkeen tämä hallituksen esitys on ottanut vahvoja otteita tai mallia tästä kansanedustaja Vestmanin tekemästä aloitteestamme. Energiaviraston valvontamalli avataan, tuottoaste tulee laskemaan ja verkon arvo putoaa, kuten me olemme vaatineet, ja siten monopolituot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

to ja sallittu liikevaihto putoaa. Tämä on hyvä toimenpide. Uudistus näyttää valitettavasti kuitenkin jäävän hieman puolitiehen ja sisältää myös tiettyjä riskejä, joita edustaja Vestman, joka asian hyvin tuntee, hetki sitten täällä salissa kävi läpi.

Olemme esittäneet siis kokoomuksen johdolla, että sähkömarkkinalakiin kirjattaisiin yleiset periaatteet valvontamallin kohtuullisuudesta. Sähkön siirtohintojen nousu on vuoden 2016 jälkeen johtunut valtaosin nimenomaan valvovan viranomaisen eli Energiaviraston tekemästä valvontamallin muutoksesta. Valvontamallissa määritellään korkein sallittu sähköverkon tuoton taso, jota siis neljävuosittain on tarkisteltu ja nostettu. Itse asiassa vain 4 prosenttia noususta johtuu tehdyistä todellisista investoinneista tähän säävarempaan jakeluverkkoon, josta täällä tänäänkin on puhuttu. Me hyvin muistamme — ketkä täällä aikanaan 2011 Tapani-myrskyn jälkeen olimme — että ihmisiltä tuli kiukkuista viestiä, kun sähköverkoja ei saatu korjattua ja silloin myös tarve näille toimenpiteille nousi vahvemmin esille.

Nykyinen laki ei ota kantaa siihen, mitä hinnoittelun kohtuullisuus käytännössä tarkoittaa. Me olemmekin esittäneet, että lakiin kirjattaisiin periaate, että tuoton pitää vastata verkkotoiminnan matalaa riskitasoa. Kyse kun on, niin kuin täällä salissa on lukuisat kerrat todettu, luonnollisesta monopolista, ja näin ollen tuoton pitää olla matala. Nykyinen sallittu tuotto on kokoomuksen mielestä kohtuuton.

Toiseksi kokoomus on halunnut, että tuottoasteen laskentamalli heijastelisi paremmin verkkoyhtiöiden pääoman todellista rakennetta. Tämä niin sanottu kiinteä WACC-malli, jossa kaikilla sähköverkkoyhtiöillä oletetaan olevan 60 prosenttia omaa ja 40 prosenttia vierasta pääomaa, on toiminut kohtuuttomasti. Edustaja Vestman totesi jokin aika sitten mediassa, että ”tämä tarkoittaa sitä, että sellaiset yhtiöt, kuten esimerkiksi Caruna, jolla on omaa pääomaa vain prosentin verran taseessaan, saavat sille aivan suhteettoman ison laskennallisen tuoton, jopa yli 900 prosenttia”. Verkkoyhtiöiden keskimääräinen oman pääoman tuotto on yli 30 prosenttia. Kohtuuttomaan voitonjakoon ovat syyllistyneet yhtä laila yksityiset ja julkiset verkkoyhtiöt. Itse asiassa pelkästään kuntien verkkoyhtiöt maksoivat vuosina 2016—2019 voittoa omistajilleen yli 600 miljoonaa euroa.

Kolmanneksi me kokoomuksessa haluamme, että Energiaviraston valvontamallissa yleisellä tasolla ohjattaisiin verkon arvon määräytymistä eli kantalukua, josta tuottoprosentit lasketaan. Nythän verkon laskennallinen arvo on lähes kaksinkertainen verrattuna sen pääoman määrään, joka verkkoyhtiöillä oikeasti on taseessa. Kokoomuksen esitys lähtee siitä, että kantaluku vastaisi paremmin oikeasti investointeihin sitoutunutta ja poistamatonta pääomaa. Tällä hetkellä itse asiassa yhtiöiden taseissa olevat varat ovat noin 8,6 miljardia euroa, mutta Energiavirastossa oikaistu nykykäyttöarvon mukaisesti runsaaseen 13 miljardiin. Kokoomuksen malli leikkaisi asiantuntijaprofessorien mukaan verkkoyhtiöille sallitun tuoton tasoa jopa puoli miljardia euroa vuodessa eli puoleen nykyisestä. Karkeasti tämän verran sallituissa siirtohinnoissa näyttää tällä hetkellä olevan ilmaa.

Arvoisa puhemies! Loppuun haluan toistaa sen kansalta tulleen toiveen, että siirtomaksua maksettaisiin vain silloin, kun siirtoa tapahtuu. Meillä nimittäin tällä hetkellä on paljon vapaa-ajan asuntoja, paljon kakkostaloja, kakkoskoteja ja myös hyvin pienellä käytöllä olevia kiinteistöjä pitkien etäisyyksien maassa ja on esitetty, että tällainen kiinteistö pitäisi voida asettaa autojen tapaan niin sanotusti seisontaan, eli tuota sähkön siirtomaksua maksettaisiin ainoastaan silloin, kun sähköä siirtyy. Eihän siirtomaksua muuten voikaan laskuttaa, ainakaan maalaisjärjen mukaan ei pitäisi voida. Mutta tällä hetkellä meillä on lukuisia esimerkkejä, joissa sähkön todellinen kulutus on ollut muutamia euroja ja 100 euron las-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

kussa lähes koko 100 euroa on ollut pelkkää siirtoa — siirtomaksua sähköstä, jota ei oikeasti ole edes siirretty.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen — poissa. Edustaja Harjanne. — Ei kun anteeksi, edustaja Pelkonen.

18.17 Jaana Pelkonen kok: Rouva puhemies, kiitos! Kuten ministeri Lintilä jo omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tämä asia todellakin puhuttaa ja syystä. Se nimenomaan koskettaa ihmisten arkea ja on ymmärrettävästi herättänyt runsaasti epäoikeudenmukaisuuden tunnetta kuluneina vuosina. Edustajat Vestman ja Heinonen jo kattavasti avasivat hallituksen esityksen niin hyviä puolia kuin siinä edelleen olevia puutteita sekä kertoivat korjausehdotuksia niihin. Ja erityisesti edustaja Vestmanille on annettava kiitos tärkeästä työstä tämän asian parissa, ja kiitos myös kansalaisaloitteen tekijöille.

Hallituksella on vielä oiva mahdollisuus korjata oman esityksensä puutteet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän vielä anteeksi. Täällä vähän välillä, kun ei olla omilla paikoilla ja on maskit, tulee vahinkoja. Anteeksi kovasti. — Ja seuraavaksi edustaja Harjanne.

18.18 Atte Harjanne vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tosiaan aihe, joka paljon puhuttaa, ehkä vielä enemmän monen muun kollegan vaalipiirissä kuin omassani. Tosin tänään Itä-Helsingissä sattunut laaja sähkökatko muistutteli täälläkin, miten tärkeä ja kriittinen osa sähkö on meidän nyky-yhteiskuntaa.

Siinä mielessä tämä puhuttaa ihmisiä, ja itsekin tästä paljon palautetta olen saanut, ja silloin kun vielä ennen koronaa pystyi laajemmin reissaamaan ja ihmisiä tapaamaan, niin useinhan tämä puheenaiheeksi nousi. Mutta kyllä se kärki on siellä aina ollut, että näille sähkön siirtohinnoille pitäisi jotain tehdä, ja se syyllisten etsiminen kiinnostaa huomattavasti vähemmän siellä verrattuna tähän saliin. Olennaista on, että asiat saadaan eteenpäin.

Sähköjärjestelmään kohdistuu paraikaa suuria muutospaineita. Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi sähköntuotanto osana koko energiajärjestelmää tulee lopullisesti irrottaa fossiilisista polttoaineista ja pidemmän päälle myös laajamittaisesta biomassan poltosta. Ilmastoriskeihin sopeutumiseksi taasen tulee varmistaa, ettei järjestelmä ole liian herkkä äärisäämiöille. Myös sähkön käyttö ja kulutus muuttuu sähköautojen muuttuessa liikenteen valtavirraksi, lämmityksen sähköistyessä ja sähkön hajautetun pientuotannon kasvaessa. Ja kaiken tämän rinnalla tulee huolehtia siitä, että sähkö on kohtuuhintaista, sitä on saatavilla varmasti ja hinnoittelu on oikeudenmukaista. Näitä kaikkia tämä esitys nyt taklaa.

Siirtohintoihin puututaan usein eri keinoin kannustaen kuitenkin kustannustehokkaiseen, ilmastokestävän verkon rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Keskustelussa on ollut paljon esillä nyt korotuskatto, mutta jakeluverkon haltijan tarkennettu velvoite avoimeen, julkiseen kehittämissuunnitelmaan on myös todennäköisesti tehokas tapa ohjata jakeluyhtiöiden toimintaa, lisää ymmärrystä ja läpinäkyvyyttä siitä, mistä se hinta muodostuu, ja täytyy pystyä perustelemaan entistä tarkemmin investointien ja kehittämisen pohja.

Luonnollisen monopolin yksityistämistä ja yritysmuutoksia tosiaan kritisoidaan usein ja paljon, ja siihen on ihan hyviä perusteluita monessa tapauksessa, mutta edelleen itsekkin toisin esille, että keskeistä ja tärkeää on kuitenkin aina tällaisen luonnollisen monopolin hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

vin suunniteltu ja toteutettu sääntely, oli se omistaja kuka tahansa. Eli se on se, mitä tällä haetaan.

Sähköjärjestelmän muutoksen myötä esityksessä on erinomaista myös se, että sähkönkäyttäjille ja energiayhteisöille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi. Pientuotannon liittämiseksi ei tarvitse lupaa jakeluverkon haltijalta. Ja hyvä suunta on sekin, että toimintavarmuuden takaamisessa painottuvat entistä enemmän usein kalliin kaapeloinnin vaihtoehdot.

Täällä esitetyt ajatukset, että ikään kuin sähköyhteyden voisi laittaa seisontaan ja siitä ei tarvitsisi maksaa, kun sitä sähköä ei liikukaan, sen sijaan ovat hyvin erikoisia, jos miettii, miten sähköjärjestelmä toimii. Eli siellähän on se yhteys sinne mökkiin, vaikkei siellä sitä sähköä käytettäisikään. Ei sitä kaapelia käydä sieltä kaivamassa pois ja laittamassa takaisin, kun tarvitaan. Eli tässä on hyvin tärkeää, että kun me tästä tärkeästä asiasta puhutaan, niin ymmärretään, miten se järjestelmä toimii ja miten sitä kannattaa ohjata.

Terveen kilpailun edistämiseksi ja jakelumonopoliin aseman rajoittamiseksi olisi nyt esitettyjen toimien ohella perusteltua pohtia ja vauhdittaa siirtymää myös aidosti myyjäkeskeiseen markkinamalliin, jossa sähkön loppukuluttaja asioisi sähköntuotantoyhtiön kanssa ja jakeluyhtiö jäisi pois kuluttajamarkkinoilta. Tämäkin voisi osaltaan tervehdyttää sitä nykyistä asemaa.

Mutta kaiken kaikkiaan kiitos hallitukselle ja elinkeinoministeri Lintilälle tasapainoisesta, hyvin perustellusta, huolella valmistellusta esityksestä. Täytyy antaa kiitosta myös opposition innokkaille sparraajille, ehkä kärjessä edustaja Vestmanille, jota kuitenkin neuvosin, että ehkä myös nämä hallituksen kuulemat asiantuntijat saattavat olla oikeassa. Tähän varmasti valiokunnissa perehdytään ja pureksitaan tätä esitystä tarkkaan, ja uskon, että hallituksen huolelliset perustelut kyllä kantavat.

Mutta kun lakimuutos lopulta täällä hyväksytään, on selvää, että sen vaikutuksia on seurattava ja arvioitava tarkkaan, ja on hyvä, että tässä ohella tämä akateeminen työryhmä asian jatkokehittelyyn myös ollaan asettamassa, vai peräti asetettu jo. Mutta kaiken kaikkiaan kiitos tästä, ja odotan innolla tämän käsittelyä valiokunnissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Slunga-Poutsalo.

18.23 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Sähkölasku on puhututtanut kansalaisia vuosikausia, ja sähkölaskun saldonnousu on saanut myöskin kuluttajat hakemaan keinoja sähkökulutuksen muutokseen, eli on yritetty säästää sähköä ja on yritetty tehdä energiaratkaisuja, jotka tuottaisivat säästöjä siihen laskuun, mutta se ei ole onnistunut — ja miksi? Koska siirtohinnat ovat nousseet koko ajan. Kuntapuolella maalailtiin jo vuosikausia sitten paikallisten pienten sähköyhtiöiden nimissä sitä, että sähkölaskujen hinnat ja sähkön siirtohinnat tulevat nousemaan entisestään kuluttajien siirtyessä vaihtoehtoihin, omiin energiantuotantomuotoihin, eli mitä vähemmän käyttäjiä sähköverkolla on, niin sitä enempi hinnat tulevat tulevaisuudessa nousemaan, ja tämä on aika huolestuttava ajatus.

Jouduin kaivamaan itse omat sähkölaskuni esiin ja totesin, että todellakin — olette varmaan kaikki kuulleet näitä hyviä esimerkkejä, mutta itselläni vanhan rintamamiestalon sähkölaskusta 124 euroa menee siirtohintoihin, 65 euroa veroihin ja 61 euroa itse sähköön, eli sekä siirto että verot ovat enempi kuin se kulutus, ja tästä nyt tulee se huoli. Eli tämä esitys on hyvä: kaikki haluamme sitä, että sähkön siirtohintoihin saadaan rajausta ja muutos, että sähkölasku sieltä osuudesta lähtisi laskemaan alaspäin, mutta minulla on suuri huoli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

niistä omakotitaloasujan kokonaiskustannuksista — samaan aikaan meillä öljylämmitteisten omakotitalojen lämmityskustannukset nousevat, liikkumisen hinta nousee, elämisen kustannukset nousevat — jotta tässä ei kävisi niin, että täältä saadaan vähän säästöjä, jotka sitten vedetään asukkailta jostain muualta.

Perussuomalaiset on pitkään esittänyt omissa ohjelmissaan energiaverotuksen muutoksia, sen laskua EU-minimiin yrityspuolella. On hyvä, että tämä on nyt hallituksen ohjelmassa, että meidänkin ääni kuuluu, vaikka oppositiossa ollaan. Pelkään sitä, että kun perussuomalaiset on esittänyt kuluttajapuolelle tätä porrastetusti, niin nyt koronan aikana olemme tuhlanneet kaikki varamme niin perusteellisesti, että onko tähän koskaan varaa. Mutta toivoisin, että tässä esityksessä tulevat muutokset siirtohintoihin oikeasti realisoituisivat eli toteutuisivat laskuihin asti, että ne konkreettisesti tukisivat kuluttajia, ja että samaan aikaan huomioitaisiin asumisen kustannukset ylipäänsä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkkinen.

18.26 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! ”Vihdoinkin” — se sana tiivistää omat ja monen kansalaisen tunnot. Sähkön siirtohinnat suuttavat ja haittaavat ja hankaloittavat monen suomalaisen elämää, ja ne tuntuvat epäoikeudenmukaisilta, koska kuten todettu, luonnollisen monopolin asiakas ei voi valita palveluntarjoajaansa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on toistuvasti kritisoinut sähkönsiirron roimia korotuksia ja monopoliasemassa olevien yhtiöiden kohtuuttomia voittoja sekä sääntelyä, joka mahdollistaa ne. Onneksi meillä on nyt hallitus, joka toimii ja joka puuttuu sähkön siirtomaksujen himokorotuksiin.

Arvoisa puhemies! Sähkö ja lämpö ovat modernin elämän perusedellytys. Sähkön on oltava toimitusvarmaa ja ympäristöystävällistä, mutta sen pitää olla myös kaikkien saatavilla, sen pitää olla taloudellisesti kaikkien saavutettavissa. Siksi tämä lakimuutos tarvitaan. Himokorotuksiin puututaan tällä lakimuutoksella monin tavoin: korotuskattoa laskemalla, toimitusvarmuusaikataulua pidentämällä, verkkojen kehittämisen kustannustehokkuusvaatimuksilla sekä Energiaviraston valvontamallin tiukentamisella. Seurauksena on, että jakeluyhtiöiden mahdollisuudet korottaa hintojaan ja paisuttaa voittoja kapenevat huomattavasti. Yhtiöiden sallittu tuotto siis kapenee, ja arvioiden mukaan kerrostalossa asuvan osalta siirtohintatippuu laskennallisesti useita kymmeniä euroja vuodessa ja sähköpientalossa asuvan osalta jopa sataasia vuodessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus siis tekee eikä vain puhu, vääryyttä korjataan, monopolirahastukseen puututaan. Täällä salissa vaikuttaa olevan laaja tahtotila epäkohtien korjaamiseksi — se on hienoa, kansalaisten viesti on kuultu. On hyvä, että myös kokoomus tukee hallituksen pyrkimyksiä suitsia sähkön siirtomaksuja. On kuitenkin kysyttävä: Miksi te ette ole tehneet omalla vahtivuorollanne mitään? Miksi asiaa ei ole korjattu teidän ollessanne hallituksessa? Nyt kritisoitte hallitusta siitä, ettei tehdä riittävästi, mutta te ette tehneet mitään. Nyt, kun kokoomus ei ole hallituksessa, pystytään onneksi vihdoinkin hallituspuolueiden yhteisillä ponnistuksilla tämäkin laki ja epäkohta korjaamaan. Sinänsä vasemmistoliitto on varmasti valmis valiokuntakäsittelyssä tekemään enemmänkin, jos löydetäisiin eurooppaoikeuden ja perustuslain mukaisia ja toteuttamiskelpoisia sekä tasapainoisia keinoja, mutta tätä asiaa on kyllä jo valmistelun aikana tutkittu erittäin huolellisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Arvoisa puhemies! On varmistettava, [Puhemies koputtaa] että Energiaviraston valvontamalli todella korjataan ja sitä kehitetään lainsäätäjän tahdon mukaisesti ja monopolin asiakkaita suojellen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

18.29 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Joo, sähkönsiirto keskusteluttaa meitä täällä, mutta se keskusteluttaa myös kansalaisia, ja aika vihaisiakin viestejä välistä tulee. Omakohtainen vertailuni sähkön hinnasta ja siirrosta kesällä kesäasunnoltani on, että siellä meni 10 euron edestä energiaa ja 60 euroa oli siirron hinta. Tosin tuossa siirron hinnassa on sähköveroja, joten se näkyy sitten korkeampana, mutta kumminkin on merkittävä, jopa kuusinkertainen tuo hinta.

No niin, pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan sähkön siirtohintojen hillitsemiseksi toteutetaan muun muassa sähkönsiirron kustannusselvityksen johtopäätöksiä. Tämän lisäksi kehitetään sähköverkon joustavuutta ja vaihtoehtoisia tapoja varmistaa sähkön toimintavarmuus erityisesti haja-asutusalueilla. Lisäksi selvitetään mahdollisuus rajoittaa nykyisestä sähkönsiirtomaksujen vuotuista korotusta. Älykkäiden sähköverkkojen ja kysyntäjoustopotentiaali on hyödynnettävä täysimääräisesti. Sääntelyä kehitetään siten, että helpotetaan energian pientuotannon hyödyntämistä kaikille osapuolille mukaan lukien taloyhtiöt, pientalot ja maatilat.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallitus ottaa päätöksenteossaan huomioon myös elintärkeän infrastruktuurin toimivuuden sekä väestön toimintatulon ja toimintakyvyn. Hallitusohjelman mukaan myös huolehditaan elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa monimuotoisesti alueiden ja kaupunkien tarpeet huomioon ottaen ja turvataan harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa ihmisten oikeudet peruspalveluihin alueiden yhteistyötä tukemalla, uusilla toimintatavoilla ja riittävillä resursseilla. Hallituksen esityksen tavoitteena on panna täytäntöön näitä pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä käytetään Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön termejä kuvaamaan sähkön siirtämistä sähköverkossa. Sähkönsiirrolla tarkoitetaan sähkön siirtämistä siirtoverkossa ja sähkönjakelulla sähkön siirtämistä jakeluverkossa.

Arvoisa puhemies! Nostan muutamia keskeisiä hallituksen toimenpide-esityksiä, joista täällä salissakin on keskusteltu. Tätä toimintavarmuustavoitteiden täytäntöönpanoaikataulua jatketaan kahdeksalla vuodella niissä verkoissa, joissa on haasteita isosta kustannusten noususta. Lisäaika koskee kolmea neljäsosaa Suomen jakeluverkoista, ja hintavaikutuksen piirissä on noin 50 prosenttia asiakkaista. Verkkojen rakentaminen ja vahvistaminen tulee tehdä kustannustehokkaasti. Kaapeloinnin sijaan tulee käyttää muita menetelmiä, jos ne ovat kustannustehokkaampia. Siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan nykyisestä 15 prosentista 8 prosenttiin. Sähkönkäyttäjille ja energiayhteisöille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi, ja siihen ei tarvitse jakeluverkon haltijalta lupaa.

Toimenpiteiden myötä Energiavirasto pääsee muuttamaan valvontamallia oikeusjärjestyksen mukaisesti jo kesken valvontajakson, ja nythän valvontajakso on neljä vuotta. Toimenpiteiden jälkeen jakeluverkot voivat vuonna 2022 kerätä asiakkailta 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Jos vertailu tehdään kansalais- ja lakialoitteiden tapaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

vuoden 2018 tasoon, johtaa hallituksen esitys saman suuruusluokan leikkaukseen verkkoyhtiöiden tuloista.

Ehdotus vaikuttaa kuntatalouteen negatiivisesti. Kunnallisten yhtiöiden voitonjakoluonnokset erät pienenisivät noin 50 miljoonaa euroa. Tosin perustuslakivaliokunnan linjauksista johtuen vaikutukset tulevat viiveellä riippuen yhtiöstä. Sama viive olisi käytännössä myös muilla tavoin tuottoa leikattaessa.

Arvoisa puhemies! Kilpailevilla ehdotuksilla on sama tavoite: verkkoyhtiöiden tuottojen leikkaaminen. Kilpailevat ehdotukset ovat kuitenkin vahvasti oikeusjärjestyksen vastaisia ja voivat olla jopa tavoitteen vastaisia. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.34 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Nopeasti kohonneet sähkönsiirtohinnot ovat todella puhuttaneet viime vuosina. Kuluttajilla on ollut hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa nouseviin kustannuksiin, ja hinnoittelu on siten koetellut ihmisten oikeustajua. Tästä on osoituksena myös asiaan liittyvä kansalaisaloite, mistä kiitos. Ja kyllä, myös koomus on ollut asian suhteen aktiivinen, eikä sekään ole ollut asialle haitaksi.

Puhemies! Kaiken taustalla vaikuttaa sähköverkkoihin kohdistuva uudistuspainanne sähkökatkojen välttämiseksi ja kapasiteetin laajentamiseksi. Emme ole aina ehkä tulleet ajatelleeksi sitä, että sähkönsiirtomaksuja hämmästellessä niiden perimmäinen tarkoitus on ollut se, että myrskyt, tuulet ja tuiverrukset eivät kaataisi sähköjärjestelmäämme. Ihmisten oikeustaju on kuitenkin tullut vastaan. Tilanteesta on syntynyt ajatus kohtuuttomuudesta, epäreilyydestä ja rahastuksesta. En kuitenkaan näe suurta tarvetta sille, että tässä keskustelussa oleellisinta olisi moittia sähkönsiirtoyhtiöitä — sillä uskon, että heillä on ollut myös tahto lisätä suomalaista sähkövarmuutta — enkä oikeastaan edes sille, että kovin intohimoisesti muistelisimme menneitä. Puhutaan siis siitä, mitä nyt tapahtuu. [Oikealta: Juuri näin!]

Tämä ministeri Lintilän esitys on kiitos kohtuullisuudelle niin kuluttajien kuin yhtiöidenkin osalta. Tämä lakiesitys on myös mökinmummon puolustuspuheenvuoro. Lakimuutoksella hillitään siis sähkönsiirron hintojen nousua. Verkonhaltijalle annetaan lisää aikaa uudistusten toteuttamiseen — reilua sekin. Maakaapeloinnille pitää tarvittaessa etsiä kustannustehokkaampia vaihtoehtoja. Siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan, samoin jakeluverkkoyhtiöiden sallittua tuottoa. Myös pientuotannon rakentamista helpotetaan. On myös selvää, että sähköverkkojen omistajilla on oikeus kohtuulliseen tuottoon — hyvä näin.

Jakeluverkkoyhtiöiden kannalta lakimuutos tarkoittaa, että ensi vuonna ne perivät 350 miljoonaa euroa vähemmän siirtomaksuja kuin viime vuonna. Yksittäisen verkkoyhtiön jo tehdyistä investoinneista riippuu, milloin sen hinnat laskevat. Lakimuutos siis hillitsee hintojen nousua niissäkin yhtiöissä, joissa hinnat laskevat vasta myöhemmin. Näin kokonaisuutena lienee myös reilua sanoa, että kustannuksen taittuminen kuluttajan näkökulmasta tapahtuu yleisimmin pitkällä aikavälillä — joillakin aikaisemmin, joillakin myöhemmin, riippuen jakeluverkkoyhtiöstä.

Puhemies! Sähkönsiirtohinnot pienasiakkaalle ovat Suomessa hieman EU:n keskiarvon yläpuolella. Koko sähkön loppusumma on Suomessa EU:n keskiarvon alapuolella. Tanskassa ja Saksassa loppusumma on lähes kaksinkertainen, joten tässä suhteessa tilanteemme on hyvä. Siirtohinnot ovat kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana nousseet noin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

50 prosenttia, ja tähän lakimuutoksella pyritään puuttumaan. Siirtohintoja valvotaan Suomessa melko tehokkaasti etukäteissäätelyllä. Verkkoyhtiöillä on tuloraami, jota verkkoyhtiö ei saa ylittää neljän vuoden pituisen valvontajakson aikana. Mahdollinen ylitys tulee palauttaa asiakkaiden siirtohinnoissa seuraavan valvontajakson aikana. Tässä lakiesityksessä laskeva korotuskattokaan ei ole lupa korottaa hintoja huippuunsa, vaan hinnankorotukselle tulee aina olla kustannuksiin perustuva syy.

Arvoisa puhemies! Tällä lainmuutoksella ratkaistaan siirtohintojen kohtuuttomuudet säilyttäen kuitenkin puitteet verkkojen uudistamiseen ja palveluiden turvaamiseen. Hienoa työtä, ministeri Lintilä!

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

18.40 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että tämä hallituksen esitys vie asioita oikeaan suuntaan. Sähkön käyttäjän kannalta on erittäin tärkeää, että verkkoinvestointeihin vaaditaan jatkossa kehittämissuunnitelma, jolla parannetaan kustannustehokkuutta ja investointien läpinäkyvyyttä. Kustannuspaineita vähentää myös se, että toimintavarmuustavoitteiden täytäntöönpanoaikataulua jatketaan kahdeksalla vuodella niiden verkkoyhtiöitten osalta, jotka tällaista jatkoaikaa tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Investoinnit ovat edelleen toki tarpeen, sillä maakaapelointi vähentää huomattavasti sähköverkon haavoittuvuutta poikkeuksellisissa sääolosuhteissa. Monet meistä muistavat, kuinka vuoden 2011 joulukuun tapaninpäivän myrskyissä sähkökatkesivat 570 000 asiakkaalta, paikoin jopa viikoiksi. Vastaavan kokoluokan myrskyissä vuosina 2019 ja 2020 sähköttömiä asiakkaita oli enimmillään 90 000. Syyskuun 2020 Aila-myrskyssä 95 prosenttia sähkökatkoista tapahtui metsien halki kulkevien avojohtolinjojen varassa olevissa talouksissa.

Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan hallituksen esitys toisi esimerkiksi monelle sähkölämmitteisessä asuinrakennuksessa asuvalle jopa satojen eurojen säästöt vuositasolle laskettuna. Vastaavasti alennus tietenkin ulottuisi myös muihin sähkönkäyttäjiin, esimerkiksi maataloihin ja pienyrittäjiin.

Tärkeää on myös huomata yksityiskohta, jonka mukaan sähkön käyttäjille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi verkkoon. Enää ei tarvittaisi lupaa jakeluverkon haltijalta. [Arto Satonen: Viimeinen oli tärkein pointti!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hänninen.

18.42 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Oikeus hyvään elämään ei saa olla kiinni kukkaron paksuudesta, ja peruspalveluiden tarkoitus on ennen kaikkea palvella ihmisiä, ei tehdä bisnestä. Juuri näistä vasemmistolaisen politiikan perusperiaatteista puhumme tänään, kun puhumme sähkönsiirtohinnoista ja niiden kohtuuttomuuksiin menneestä hinnoittelusta.

Arvoisa puhemies! Pienellä eläkkeellä oleva vanhus tai kädestä suuhun elävä pienipalkkainen ei voi itse mitenkään vaikuttaa siihen, mistä verkosta sähkö tulee. Nyt pitäisi olla kaikille selvää, että tällaisen luonnollisen monopolin yksityistäminen ei ole millään tavalla järkevää. Nyt pitäisi olla meille kaikille selvää myös se, että peruspalveluiden ja aggressiivisen voitontavoittelun liitto on onneton. Tätä me olemme koko ajan vasemmistoliitossa sanoneet. Paavo Arhinmäki oli vuonna 2013 ainoa hallituksen talouspoliittisen ministeri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

valiokunnan ministeri, joka vastusti valtion omistaman Fortumin sähköverkkojen myymistä Carunalle, mutta hän jäi yksin, ja nyt me näemme seuraukset. Näin käy, kun toiminnan päätavoite on mahdollisimman suuret voitot ulkomaisille omistajille eikä hyvät palvelut Suomessa asuville mökinmummosta kerrostalon yksinhuoltajaan.

Heitänkin tässä asiassa kysymyksen erityisesti sinne kokoomuksen suuntaan, joka on nyt yhtäkkiä asiasta kovin huolissaan: Nyt voimassa oleva sähkömarkkinalaki tehtiin kokoomuksen vetämässä hallituksessa, ja olette olleet hallituksessa aivan viime vuosiin asti. On pakko kysyä: miksi te ette tehneet asialle mitään silloin kun te olitte vallan kahvassa?

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus sen sijaan puheiden sijaan onneksi toimii. Olen hyvin iloinen siitä, että meillä on nyt käsissä tämä hallituksen esitys, jolla tähän ongelmaan pyritään puuttumaan. Olen iloinen siitä, että tämä hallitus tekee konkreettisia toimia, joilla suitsitaan sähkönsiirron ja -jakelun maksujen korotusten enimmäismäärää. Korotuskatto laskeetaan siis nykyisestä 15 prosentista 8:aan prosenttiin, ja korotuksille on aina oltava kustannusperusteinen syy.

On kuitenkin muistettava myös, mitä tarkoittaa, kun Suomen sähköverkon omistajat ovat ulkomaisten sijoittajien käsissä. Voitot valuvat ulkomaille, ja esimerkiksi Carunaa on syytetty myös aggressiivisesta verosuunnittelusta. Caruna-kaupat eivät siis tulleet suomalaisille kalliiksi vain kuluttajina vaan myös veronmaksajina.

Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt osoittanut, että tähänkin voidaan puuttua, ja kansalaisten huutoon nyt vastataan. Onneksi tältä hallitukselta löytyy tahtoa, ja konkreettisia keinoja verokikkailuun puuttumiseksi on myös tulossa. Tätä tarkoittaa siis se, kun sydän sykkii vasemmalla eikä oikealla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

18.46 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tässä tulee vähän semmoinen tunne, että on tullut säädettyä virheellinen laki, kun täällä sähkömarkkinalakia säädettiin aikanaan, kun nämä myrskyt kaatoivat ja keskeyttivät sähkönsaannin ja elinkeinoelämän ja kaikki. Itse näen hieman toisin. Kyllähän aika paljon sen jälkeen on saatu aikaan ja sähköverkoja ja sähkönsiirtojen varmuutta on parannettu, mikä oli lain tarkoitus, ei näissä puheissa täällä kyllä sitäkään saisi unohtaa. Nyt kun näitä sähkökatkoja tulee, niin eivät ne tule enää niille alueille ja niille seuduille, missä sitten nämä sähkömarkkinalain velvoitteet on pantu voimaan.

Ongelma on siinä, että totta kai investoinnit maksavat, ja kun valtio ei näille sähköyhtiöille anna korvausta investoinneista, niin silloin asiakkaiden on maksettava nämä. Tässä tullaan juuri siihen ongelmaan, että totta kai me kaikki voimme täällä kuorossa moittia, että Fortum aikoinaan möi 2,55 miljardilla nämä verkot. Tietenkin voisi joku viisas kysyä edustaja Arhinmäeltä, miksi valtio ei ostanut näitä verkkoja. Jos pörssiyhtiö halusi myydä, niin miksi valtio ei ostanut näitä verkkoja, koska se oli niin virheellinen kauppa? Ei varmaan kukaan sitä esittänyt. Kun itse tutustuin näihin Fortumin kuvioihin, niin he möivät Pohjoismaista kaikki verkot. Ruotsista saivat 6,5 miljardia, sitten olivat nämä Suomen verkot 2,55 miljardia ja Norjasta jotakin pikkusälää, 0,2 muistaakseni, eli yhteensä 9,25 miljardia. Ja nyt kaikki täällä ovat sitä mieltä, että se oli virhe, ja itsekin voin olla sitä mieltä, mutta samaten vaatisin nyt näiltä kansanedustajilta kannan ottamista siihen, mikä on pörssiyhtiö Fortumin strategiassa mennyt pieleen, kun he ovat irrottaneet pääomia jostakin liiketoiminnasta — niin kuin pörssiyhtiön pitääkin, osakeyhtiölaki sen vaatii — ja he ovat omis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

tajan arvoa lisänneet sillä, että ovat sijoittaneet sen johonkin muualle, ja Fortum on suurin osingonmaksaja, kun valtio saa miljardiosinkoja. Tuodaan nyt tämäkin täällä esille. Mutta jos joku täällä minua neuvoa, että mitä Fortumin olisi pitänyt tehdä toisin, niin sitten esitetään häntä Fortumin yhtiökokouksessa Fortumin hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Jos mennään tähän varsinaiseen asiaan, niin oikeastaan meidän pitää kiittää Carunaa, että tässä tilanteessa ollaan nyt. Ja kyllä täytyy kiittää kansanedustaja Vestmania henkilökohtaisesti, että hän on laatinut erinomaisen lakialoitteen. Se on toinen juttu, voidaanko sitä juridisesti piirulleen noudattaa, kuten täällä ministeritkin ovat hyvin tuoneet esille, ja siitä voidaan varmaan valiokunnassa keskustella. Mutta lähtökohta on se — mihin sotketaan yleensä nämä Fortumin kaupat populistisesti, ja Caruna-kaupoista puhutaan — että siellä ovat eläkeyhtiöt takana. No ok, miksi suomalaiset eläkeyhtiöt eivät ostaneet näitä verkkoja Fortumilta 2,55 miljardilla? Kauppahintaa pidettiin silloin täysin käsittämättömänä. Miksi sitä pidettiin käsittämättömänä ja miksi siitä oltiin valmiita maksamaan, niin se on juuri se, minkä ministeri toi täällä esille: käytettiin holdingyhtiömallia, tämä kauppa rahoitettiin ulkomailta velalla, ja sitten kun velan korot vähennettiin siitä tuotosta, mitä tämä sähköyhtiö teki, niin verojen maksu Suomeen oli pientä. Ja on hienoa, että nyt hallitus oikeasti meinaa puuttua tähän, koska se torjui kaikki suomalaiset ostajat, koska ulkomaiset ostajat, jotka käyttivät tämmöistä verokikkailua, pystyivät maksamaan 30–50 prosenttia enemmän kauppahintana. Ei suomalaisilla ole semmoiseen kauppaan mitään asiaa. Tästä on kyse, ja täällä eduskunnassakin pitää asiat tuoda oikeassa valossa. Mutta näillä Fortumin kaupoilla ei ollut mitään tekemistä sen kanssa, että itsenäisesti toimiva Energiavirasto teki omat päätöksensä sitten tästä kohtuullisesta tuotosta, minkä edustaja Vestman täällä hyvin nosti esille. Kohtuullinen tuottohan tulee sähköverkon nykykäyttöarvosta, joka ennen laskettiin liian korkeaksi, ja kokoomuksen aloitteessa me vaadimme, että se menee lähemmäksi tasearvoa — kuinka lähelle, se on taas toinen juttu. Ja sitten kun verkkoyhtiöillä oli oikeus sen kohtuullisen tuoton määritelmään, jonka Energiavirasto on tehnyt täysin itsenäisesti ilman poliitikkojen ohjausta, niin siinä oli tietty yhtälö, jossa käytettiin valtion kymmenen vuoden obligaatioita, ja se korko oli tietenkin korkea — nyt eletään negatiivisten korkojen mallissa, mutta kun vanhoja korkohäntiä oli, niin se oli korkea. Nyt se laskee automaattisesti. Siihen on rakennettu automaatti, se menee alaspäin.

Täytyy todeta, että kyllä hallituksen esitys on hyvä. Se on aivan oikein rakennettu, ja täytyyhän siinä ottaa tietenkin näitten yhtiöitten tekemät kaupat ja erinäköiset rahoitusehdot ja omaisuudensuoja huomioon. Ei näitä miten tahansa voi mennä vetämään alaspäin. Tässä on menty hyvään suuntaan.

Sitten itse sanoisin tästä 8 prosentin vuosittaisesta korotuksesta: Kokoomus on esittänyt 5:tä prosenttia. Se on toinen juttu, onko tämä 3 prosentin ero sitten perustuksellisesti merkittävä, siihen en osaa ottaa kantaa.

Toinen, mitä kritisoiimme, on juuri se, että tässä on nyt aika pitkä jakso, milloinka näitä niin sanottuja alijäämiä voi käyttää hyväksi. Eli jos joku sähköyhtiö ei ole muistanut korottaa hintojaan, niin sillä on tämän esityksen mukaan kahdeksan vuotta aikaa korottaa hintoja ja erillisestä anomuksesta vielä pitempi aika, jos minä olen oikein tätä lukenut. Vuosien 2016–2019 hinnankorotusunohdukset, viimeiset korotukset, sähköyhtiö voi tehdä 2030. [Heikki Vestman: Uskomatonta!] Pidätekö te kansanedustajat tätä kohtuullisena, että 8 prosenttia per vuosi ja viimeiset korotukset, jos ei ole ymmärtänyt omaa investointiohjelmaa lukea oikein, voidaan tehdä 2030? Tässä on se meidän kritiikkimme, ja katsokaa valiokunnassa vielä, voiko näille jotakin tehdä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Eli sanoisin näin, että näissä sähkönsiirtohinnoissa ja siihen liittyvässä probleemassa suurin ongelma on se, että tätä ei tehty investointiperusteisesti. Eli olemassa oli kovia investoijia, niin kuin Pohjois-Karjalan Sähkö, Savon Voima Itä-Suomessa, joiden oli pakko investoida, ja se investointitarve olisi pitänyt jotenkin siihen kohtuulliseen tuottoon yhdistää. Nyt kun annettiin kaikille sähköyhtiöille oikeus korottaa merkittävässä määrin vuoden 2016 alussa tariffia, niin sehän tuli niin kuin joululahja niillekin, joilla kaikki kaapelit olivat maan alla. Kuinka oikeudenmukaisena te, arvoisat kollegat, näette tämän?

Ja kun me mennään nyt eteenpäin, taitaa minullakin olla joku lakialoite. Jos oikeasti täällä halutaan auttaa niitä sähköyhtiöitä ja kuluttajia, jotka asuvat pitkien piuhojen päässä, niin minulla on kaksi lakialoitetta:

Toinen on sähkömarkkinalain 119 §:n muutos, jossa esitetään jatkoaikaa 2045:een niille yhtiöille, joilla on pitkät piuhat ja jotka ovat metsien keskellä, koska silloin jää aikaa katsoa, mitkä investoinnit ovat todella tarpeellisia ja miltä alueelta ihmiset saattavat jopa lähteä kokonaan pois. Eli ei ole mitään hätää, koska sähkön toimitusvarmuudesta tietyssä laadussa pidetään [Puhemies koputtaa] joka tapauksessa huolta.

Arvoisa puhemies! Vielä sanon sen, että toinen lakialoite, joka sitten myöhemmin tulee, on, että me alennamme sähköveroa, sähkön valmisteveroa — 4 § — niin, että niillä alueilla, [Puhemies koputtaa] joilla on juuri nämä pitkät matkat, voidaan Ruotsin mallin mukaisesti alentaa sähköveroa kakkostaulukon kakkosluokkaan [Puhemies koputtaa] 0,703 senttiin per kilowattitunti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savio.

18.54 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on jo pitkään vallinnut laaja yhteisymmärrys siitä, että sähkönsiirtoon liittyvien hintojen jatkuva nousu on saatava hallintaan, ja hallitus onkin pitkän odotuksen jälkeen tuonut eduskuntaan tämän lakiesityksen, jonka toteutuessa verkkoyhtiöiden investointeja valvottaisiin aiempaa tarkemmin ja siirtohintojen korotuskattoa madallettaisiin.

Nämä hallituksen esittämät toimet ovat sinänsä tarpeellisia, mutta ne eivät kuitenkaan korjaa järjestelmän merkittäviä epäkohtia. Yksi niistä on se, että sähkönsiirtoyhtiöiden investointeihin tosiasiallisesti sitoutunut pääoma voi olla olennaisesti laskennallisesti määrätyn arvoa pienempi, ja näin ollen sähköverkkoyhtiöiden kohtuullisen tuoton laskentamalli mahdollistaa niille ylisuuret voitot, jotka voivat olla jopa yli 30 prosenttia sitoutuneelle omalle pääomalle. Ja kuten täällä on todettu, niin myös vastuu verkkoyhtiöiden valvonnasta jää pitkälti edelleen Energiavirastolle laintasaisen tarkan sääntelyn sijaan. Aina-kaan menneisyydessä tämä menettely ei ole johtanut hyvään lopputulokseen, toivottavasti jatkossa vauhti paranee.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan tänään eduskunnan käsittelyssä myös oleva kansalaisaloite ottaa huomattavasti tiukemman ja mielestäni oikeansuuntaisen kannan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n muuttamisen muodossa. Tämä esitys on käsittääkseni aiheellinen.

Myös perussuomalaiset ovat vaatineet jo vuosien ajan, että kohtuullisen tuoton laskentamenetelmä kirjataan lakiin riittävän yksityiskohtaisesti ja valvontaviranomaista sitovasti. Nähdäksemme vain tällä keinolla siirtohinnat voidaan palauttaa kohtuulliselle tasolle vuosikausien nopean nousun jälkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Arvoisa puhemies! Varsinkin näin korona-aikana hyvin moni kansalainen kärsii samaan aikaan sekä tulojensa pienenemisestä että monien arkipäiväisten menojensa kasvusta. Sähkön kaltaisten välttämättömyyshyödykkeiden siedettävä hinta on yksi, joskaan ei tietenkään ainoa, merkittävä arkisten menojen kurissa pysymisen edellytys varsinkin, kun kuluttajilla ei ole mahdollisuutta kilpailuttaa sähkönsiirtoa.

Arvoisa puhemies! Välttämättömyyshyödykkeen paikallista monopolia ei tule voida enää jatkossa käyttää tosiasiallisten kustannusten ja kohtuullisen tuoton ylittävään laskutukseen. Sähköverkkoyhtiöiden investointien on myös oltava tarpeellisia ja hyödytettävä aidosti asiakkaita, ei vain yhtiöitä. Erityisen tärkeää on se, että sekä investointeihin tosiasiallisesti sitoutuneen pääoman arvo että sähkönsiirtoyhtiöiden tuottoon liittyvä vähäinen riskitaso huomioidaan tarkoin kohtuullista tuottoa määriteltäessä, [Puhemies koputtaa] ja eduskunnan tehtävänä on varmistaa, että lainsäädäntö on tältä osin selkeä ja yksiselitteinen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kankaanniemi.

18.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Edellä on kuultu kaksi erittäin perusteltua ja asiapitoista puheenvuoroa, joihin on ihan ilo yhtyä.

Marraskuun 22. päivä 2018 edustaja Teuvo Hakkarainen esitti kyselytunnilla kysymyksen, joka pohjautui multialaisen Matti Ronkaisen esille ottamaan sähkölaskuun. Ronkaisen sähkölaskussa oli 3 euron edestä energiankulutusta ja 87 euroa veroja ja siirtomaksuja. Ministeri Tiilikainen, silloinen energiaministeri, totesi, että keskimäärin on niin, että energiaa on kolmasosa, verot kolmasosa ja siirto kolmasosa, ja näin voi olla keskimäärin josain tapauksessa, mutta kun on kysymys, niin kuin Multialakin on, Eleniasta, joka on valtaosin maaseutuyhtiö, niin siellä tämä siirtomaksun osuus on tavattoman suuri, aivan kohtuuton.

Ja tämä malli, joka meillä nyt on ollut ja kyllä valitettavasti edelleenkin jää, merkitsee sitä, että maaseudun ihmiset maksavat huomattavasti kalliimpaa siirtomaksua kuin taajamissa olevat ihmiset, [Arto Satonen: Kyllä, juuri näin!] eli tämä eriarvoisuus on räikeää. Voitaisiin tietysti tehdä niin kuin taisi edustaja Eestilä todeta: ottaa nämä kaikki yhtiöt valtion haltuun eli ostaa kaikki jakeluyhtiöt ja tehdä yksi valtakunnallinen, niin kuin Fingrid on kantayhtiönä, ja sitten panna sama siirtomaksu kaikkialle. Mutta siihen nyt varmaan meillä ei valmiutta ole. Eli ongelma tässä on kyllä monenlainen, ja myönnän, että tämän ratkaiseminen ei ole missään tapauksessa helppoa.

Yksi ongelma on se, että Euroopan unioni puuttuu tähän asiaan, niin kuin ministeri kertoi. EU puolustaa näitä yhtiöitä, karkeasti sanoen, ja syrjii kuluttajia tällä politiikallaan. Valitettavasti näin on, ja se rajaa sitä mahdollisuutta, mikä olisi varmaan kaikkien halu eli se, että kuluttajia kohdeltaisiin vieläkin oikeudenmukaisemmin kuin tässä esityksessä tehdään. [Eduskunnasta: Ei ole EU:n vika tämä!]

Arvoisa puhemies! Tuo kyselytunti 22.11.18 on siitakin mielenkiintoinen, että silloin edustaja Arhinmäki, joka oli jo jättänyt ministerin... Ei, kun joo, ei hän silloin ministeri ollut enää 5 vuoteen ollut. Hän kysyi tästä tasevapaussäännöstä, jonka mukaan nämä siirtoyhtiöt eivät maksa ”kunnolla veroa Suomeen”. Valtiovarainministeri Orpo tyrmäsi ajatuksen, että tämä tasevapaussääntö muutettaisiin, ja niin sitten on, että nämä yhtiöt eivät todellakaan maksa sellaista veroa Suomeen kuin olisi kaiken järjen mukaan kohtuullista. Siihenkin on omat perustelunsa, että näin on, mutta todellakin Orpo tämän tyrmäsi. Ja nyt tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

tysti kysyn, onko hallitus valmis tähän asiaan puuttumaan ja käymään läpi sitä, voitaisiinko tässä tehdä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeä näkökulma mielestäni on se, että tämä esitys koskee laajasti tietysti kunnallisia energiayhtiöitä. Meillä Jyväskylässä on Alva-yhtiöt, joka vuosi sitten aiheutti tämän vesikysymyksen, jota puitiin silloin — veden myyntipuolta, yhtiön omistuspohjan laajentamista. Tämä samainen Alva-yhtiöt on myös energiayhtiö eli tuottaa kaukolämpöä ja sähköä, ja sillä on tietysti myös siirtoverkko kantakaupungin alueella. Ja kun tiedämme nyt — eikä se ole mikään salaisuus — että tuokin yhtiö on tällä hetkellä jo aika lailla vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, velkaantumisaste on suuri, niin nyt on edessä tämän turvekysymyksen takia ehkä jopa 100 miljoonan euron investointitarve tähän kattilajärjestelmään ja muuhunkin, sitten myös verkkoa ja kaikkea muuta pitää uusia jatkuvasti tietysti. Eli kriisi on päällä, ja tämä kannattaisi valiokunnassa nyt kyllä ottaa huomioon, että kunnalliset yhtiöt saattavat joutua tämän uudistuksen myötä entistä vaikeampaan asemaan. Mutta kuluttaja edellä mennään tässä asiassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreuz — poissa. Edustaja Eskelinen.

19.03 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on taas hyvä esimerkki, miten hallitusohjelmaa toteutetaan ja viedään asioita hallituksessa eteenpäin. Tämä uudistus ei helpoimmasta päästä ole, niin kuin täällä minusta on todella hyvin puhuttu tänään molemmilta puolilta.

Vuoden 2011 myrskytuhoista lähtenyt sähkömarkkinalain uudistus ja sen vaikutukset sekä lain korjausliikkeet ovat siitä lähtien olleet joka hallituksen korjauspaketissa. Ongelmaksi on alusta asti noussut toimitusvarmuuden ympärille rakennettu liian raskas ja nopea investointiohjelma, josta monet maakunnalliset verkkoyhtiöt silloin varoittivat päättäjiä. Kun entisen työelämäni olen sähköverkkorakennuksen ympärillä pyörinyt, niin sitä keskustelua aika läheltä seurasin ja olin siellä varoittajien joukkueessakin. Sitä on fiilattu Sipilän hallituksen osalta, ja nyt sitten Marinin hallitus ottaa aimo harppauksen kuluttajien suuntaan.

Korkeat siirtohinnat menevät erityisesti maaseudulla kuluttajien oikeustajun yli. Ennen kentällä ihmisiä tavatessa sai monenlaisia muistioita käteen, nyt pääasiallisesti katsellaan sähkölaskuja tuolla torilla ja mittaillaan sitten kulutuksen ja siirron osuuksia, ja kyllähän se vähän erikoiselta näyttää. Eniten siirtohintojen nousu on iskenyt juuri maakuntien sähköasiakkaisiin, joilla liittymien johtopituudet ovat suuria ja investointitarpeet aika huokeita. Yhtiöt ovat joutuneet kohtuuttomien investointiohjelmien eteen, ja kuluttaja sen on maksanut. Tietysti tässä ei ole pelkästään siirtohintojen nousu, vaan myös sähköverotuksen puolella on tapahtunut isoja liikkeitä ja korotuksia.

Nyt hallituksen esitys sinänsä pitää oikeita toimenpiteitä sisällään. Toimitusvarmuusvaatimusten 8 vuoden lisäaika on isolle osalle verkkoyhtiöitä helpotus kovassa investointitahdissa. On arvioitu, että noin puolet maakunnallisista verkkoyhtiöistä hyötyy tästä investointiohjelmien osalta. Samalla luulen, että verkkoyhtiöt tämän lain hengen mukaisesti miettivät vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa tätä energiavarmuutta.

Tärkeää on, että esityksessä huomioidaan myös asiakkaiden korvaukset siirtymäaikana pitkissä toimitusvarmuusongelmissa ja myös verkkojen tehokkuuden kehittämissuunnitelmia käynnistetään eri yhtiössä. Korotuskaton 8 prosenttiin laskemisen lisäksi asiakkaat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

saavat enemmän mahdollisuuksia ja hyötyä käyttöönsä myös omalta osaltaan pientuotannoista.

Minusta hallituksen esitys on iso askel kuluttajan suuntaan, ja nyt on tärkeää seurata toimenpiteiden vaikutuksia kuluttajan kukkarossa. On arvioitu, että siirtomaksu laskee noin 20 prosenttia pidemmällä aikavälillä. Esimerkiksi sähkölämmitteisessä talossa on laskettu sen vaikutusten olevan noin 200—300 euroa vuodessa, eli toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Tärkeää on tietysti myös tämän lainsäädännön valvonta ja valvontajakson jälkeen tehtävät arvioinnit, ja minusta on äärimmäisen tärkeää, että TEM on myös asettamassa työryhmää, jossa niin tariffipuolta kuin sitten pääomarakenteen vaikutuksia arvioidaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

19.07 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tästä on jo käyty varsin pitkään keskustelua, ja edustajien Vestman, Heinonen ja Eestilä puheissa ovat erinomaisesti käyneet ilmi jo kokoomuksen kanta tähän asiaan ja ehdotukset. En lähde niitä hirveästi toistamaan. Se on tärkeää, että asia nyt etenee, ja toivottavasti vieläkin pidemmälle päästäisiin.

En malta olla kuitenkaan muutamaa sanaa sanomatta, kun tulen sellaiselta paikkakunnalta kuin Sastamala, jossa olen nähnyt nämä kaikki eri vaiheet. Tämä Tapani-myrsky oli meillä poikkeuksellisen kova. Siellä olivat muun muassa Kiikoisissa toista viikkoa sähköt poikki, että tiedän kyllä senkin, että sekin on jonkinlainen kysymys, onko sähkönsaanti turvattua, ja että investointejakin tarvitaan, jotta järjestelmä toimii. Mutta toki nekin pitäisi toteuttaa kustannustehokkaasti, ja ymmärtääkseni nyt tässä ainakin sitä pyritään edistämään.

Mutta kun se kotiseutuni on myöskin tätä Caruna-aluetta, niin ovat kyllä tulleet ilmi myöskin ne kaikki asiat, jotka tässä on jo keskustelussa käyty. Eli Carunan toiminta ja tämä sähkönsiirtohintojen nostaminen on ollut kyllä varsin aggressiivista, ja kyllä niitä kirjeitä on itsellenikin tullut, että mitään ei tarvitse tehdä muuta kuin maksaa lisää, ja niitä on tullut varsin usein. Tiedossa on myös se, että Carunan veronmaksusta ei hirveästi ole Suomeen tapahtunut — en tiedä, onko mihinkään muuallekaan, mutta se on sitten toinen juttu. Eli tämä on asia, joka kyllä ihmisiä on hyvin voimakkaasti puhuttanut, ja myöskin ylipäätään tällaista päätöksenteon uskottavuutta on koetellut tämä asia.

Arvoisa puhemies! Sitten ihan viimeisenä asiana se, joka täällä ei ole vielä noussut esille: Nyt kun tässä Energiavirastolle jää kuitenkin jatkossakin rooli, jos lakiin näitä muutoksia ei suoraan sillä tavalla kirjata, niin kyllä tämä Ylen MOTin tekemä ohjelma oli kyllä sellainen, joka aiheutti viimeisen valtavan palauteryöpy. Kun sen itsekin katsoin ja katsoin Energiaviraston edustajan kommentit, niin ne eivät olleet kyllä luottamusta herättäviä tässä asiassa, koska siinä annettiin ymmärtää, ettei tässä nykyisessä laskentamallissa ole mitään ongelmia, vaikka se on johtanut ei kohtuullisiin vaan kohtuuttomiin tuottoihin. Toivottavasti se viesti nyt menee perille, että oikeasti myöskin siellä Energiavirastossa sitten arvioidaan tätä mallia uudelleen. On nimittäin koko yhteiskunnan kannalta kestävämpi, jos tähän asiaan ei pystytä riittävän voimakkaasti puuttumaan. [Puhemies koputtaa] Se vie uskoa koko poliittiseen päätöksentekojärjestelmään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

19.10 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sähköhän on meille kaikille välttämätön hyödyke. Kotitaloudet, yritykset ja julkiset palvelut tarvitsevat sähköä arjen sujumiseen ja toimintojen pyörittämiseen. Yhteiskunnan sähköistyessä ja digitalisaation koko ajan edetessä sähköjärjestelmän toimitusvarmuus ja kustannustehokkuus nousevat koko ajan entistä suurempaan rooliin, jos mahdollista, eli tämä varma sähkönsaanti on myös turvallisuuskysymys. Sähköä on saatava kaikkina vuoden päivinä ja kaikkina vuorokauden aikoina, ja verkon on kestävä myrskyjä ja vaihtelevia sääoloja.

Kuten olemme kuulleet, sähköjakeluyhtiöt ovat viime vuosina investoineet merkittävästi säännestäviin verkkoihin ja sähköjärjestelmän älykkyyden lisäämiseen, eikä tämä urakka ole tosiaan vielä valmis, vaan investointitarpeita riittää runsaasti tulevillekin vuosille. Hintojen on kuitenkin pysyttävä kohtuullisina, ja siksi tämä esitys puuttuu nyt rajulla kädellä jakeluverkkoyhtiöiden hinnoitteluun. Tämä tuntuva paketti hillitsee sähkön siirtohintoja ja leikkaa verkkoyhtiöiden tuottoja. Sähkön siirtohintojen kasvulle painetaan näin jarrua ja hinnat käännetään pitkällä aikavälillä laskuun.

Vaikutukset hintoihin tulevat tosiaan erityisesti kahta kautta: siirtomaksujen vuotuista hinnankorotuskattoa laskemalla ja yhtiöiden sallittua tuottoa pienentämällä. Lakimuutos laskee rajaa, joka asettaa katon siirtomaksun vuotuiselle maksimikorotukselle. Nyt katto on 15 prosenttia, mutta lakimuutoksen myötä se laskee 8 prosenttiin, eli katto siis lähes puolitetaan. Tämä muutos hillitsee siirtomaksujen nousua. Vielä jyrkempi toimi on yhtiöiden sallitun tuoton laskeminen lähes kolmanneksella. Sallittu tuotto on jatkossa 4 prosenttia, kaikkien aikojen alhaisimmalla tasolla, kun se nyt on lähes 6 prosenttia. Tämä muutos painaa valvonnan kautta hintoja alaspäin.

Hintojen hillitsemiseen esitetään myös muita keinoja, kuten pidennystä yhtiöille annettavaan aikaan toteuttaa säävarman verkon vaatimat investoinnit ja kustannustehokkuuden vaatimista verkkojen rakentamisessa.

Arvoisa puhemies! Miten tämä kaikki sitten vaikuttaa, miten muutos näkyy asiakkaalle? Lakimuutoksen myötä verkkoyhtiöt voisivat periä asiakkailtaan ensi vuonna yhteensä 350 miljoonaa euroa vähemmän siirtomaksuja kuin vuonna 2020 eli viime vuonna. Esimerkkilaskelman mukaan pientalossa, jossa on suora sähkölämmitys — laskettu siis sen mukaan, että kulutus on 18 000 kilowattituntia per vuosi — siirtomaksun alenema olisi pitkällä aikavälillä 227 euroa per vuosi. Muutoksilla on siis aito ja tarpeellinen, ihmisten ja yritysten sähkölaskussa tulevien vuosien aikana näkyvä vaikutus.

Muutokset ovat merkittäviä ja tuntuvat eittämättä rajusti jakeluverkkoyhtiöiden liiketoiminnassa. Tämäkin on sanottava ääneen, että tämä on kyllä aika tynä paketti. Varma ja kustannustehokas sähkö on kuitenkin välttämätön arjen mahdollistaja ja tuotannontekijä ja turvallisuuden takaaja, ja siksi näin raju paketti on perusteltu.

Loppuun vielä muistutus siitä, että asiakkaan siirtolaskullahan kerätään myös verot. Asiakasta kiinnostaa tietysti se loppusumma, mikä siinä laskulla näkyy, ei pelkästään se, mistä elementeistä ja palasista se loppusumma koostuu. Verotahan jos jotkut ovat suoraan meidän päättäjien eli tämän talon päätösvallassa. Siirtolaskun loppusummasta keskimäärin puolet on veroja. Toki se vaihtelee asiakastyypeittäin, mutta keskimäärin siinä siirtolaskulla puolet on veroja. Tästä syystä kiitän hallitusta myös siitä, että tämä hallitus on laskenut teollisuuden sähköveron sinne EU-minimiin tämän vuoden alusta, ja se on erittäin tärkeää teollisuutemme ja elinkeinoelämämme kilpailukyvyyn näkökulmasta.

Samalla kyllä pahoittelen sitä, että viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana erityisesti kuluttajan sähkövero on noussut rajusti. Korotuksia on tehty useaan otteeseen. Taitaapa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

olla niin, että kokoomus on ollut hallitusvastuussa kaikkina niinä aikoina, kun sähköveroa on korotettu, eli tavallaan se korotussormi on ollut kokoomuksella sähköveron suhteen aika herkkä. Nyt toivoisinkin, että kaikki olisimme jatkossa tämän asian suhteen tarkkoja: Emme lähtisi korottamaan sähköveroa, koska asia on niin tärkeä. Sähkö on arjessa niin välttämätön hyödyke.

Mutta loppuun vielä, arvoisa rouva puhemies: On erinomainen asia, että kokoomus ja koko sali ovat nyt yhteisellä asialla. Meillä kaikilla on sama tavoite: haluamme hillitä hintojen nousua ja kääntää hinnat laskuun ja tavallaan asettaa asiakkaan keskiöön ja kuluttajan keskiöön. On kuitenkin tärkeätä, että tämä tehdään tavalla, joka on myös oikeudellisesti pitävä, ja siksi kiitänkin hallitusta ja ministeri Lintilää siitä, että nyt on valittu tie, joka on pitävä myös oikeudellisesti, ja muutokset saadaan näin myös vietyä läpi ja toimeenpantua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen — poissa. Edustaja Hoskonen.

19.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä haluan kiittää ministeri Lintilää siitä, että hän on ottanut tämän asian todella sydämenasiakseen ja toiminut räväksti, niin nopeasti kuin se ikinä on mahdollista.

Se on totta, että olimme tilanteessa, että sähköjen jakeluhinnat varsinkin maaseutualueella, missä on pitkät välimatkat, nousivat rajusti, ja se on aiheuttanut paljon huolta ja jopa suuttumusta maaseudun ihmisissä, kun sähkölaskussa alkaa olla isompi osa sitä siirtohintaa kuin itse sähköä. No, nyt tähän saadaan parannus ja nimenomaan niin, että ensin tapahtuu kaksi asiaa:

Hintoja ruvetaan aivan perustellusti sääntelemään, minkä Energiavirasto tekee — ei tietenkään rikkoen lakia, vaan annettujen lakien ja EU-säännösten puitteissa, aivan kuten ministeri Lintilä omassa puheenvuorossaan, tuossa lain esittelyssä mainitsi, elikkä oikeat keinot ja konstit ovat käytössä.

Toinen on sitten se, että saadaan kahdeksan vuotta lisää aikaa tähän sähköverkkojen parantamiseen, koska nythän alettiin tehdä kiireisellä aikataululla niiden kovien myrskyjen jälkeen, Asta- ja Veera-myrskyn ja nimeäni kantavan Hannu-myrskyn — tai anteeksi, tapanpäivän myrskyhän se oli. Muistan sen vuodenvaihteen päivän, kun roskakoritkin lentelivät Ilomantsissa pitkin teitä, niin valtava oli se myrsky, ja kesämökkini vierestä kaatui valtava mänty, jonka luulin olevan sellainen, että se ei koskaan kaadu, mutta se Tapani-myrsky teki siitä muuten selvää. Elikkä näinä päivinä on käynyt niin, että tämä asia on nyt saatu pakettiin ja on täällä eduskunnan käsittelyssä, ja se kahdeksan vuotta tulee voimaan, ja tärkeintähän siinä on se, että ihmisille palaa usko siihen, että eduskunta voi todella puuttua näihin hinnoitteluihin. On surullista, että on myyty sähköverkkoja, tällaisia luontaisia monopoleja, ulkomaille vieraiden omistukseen, mutta se toimii samalla myös oppituntina Suomen eduskunnalle, että kansallisista eduista kannattaa pitää kaikilla tavoilla kiinni.

Sähkön hinta on, totta vieköön, tänä päivänä ollut koetuksella toistakin kautta. Nämä kovat pakkaset ovat aiheuttaneet sen, että sähkön hinta nousee pörssissä. Kun omat sähköt eivät riitä, niin joudumme ostamaan sähköä Nord Poolista, vapaasta sähköpörssistä, ja myös Venäjältä. Toivoisin tässä yhteydessä, kun sähkö on kuitenkin yhteiskuntamme kannalta aivan välttämätön hyödyke, ja kiinnittäisin vielä enemmän huomiota siihen, että tulevana vuosina ja vuosikymmeninä pystymme tuottamaan kansakunnalle riittävän määrän maassa tuotettua sähköä, sitten kun nämä verkot toimivat edullisesti tämän erinomaisen lain myötä, sen tultua käytäntöön ja tultua voimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Kuten on luvattu, niin tämä lain käytäntöön soveltaminenhan lähtee liikkeelle heti, kun laki tulee tässä talossa hyväksytyksi. Näin on virasto luvannut meille, että heti lähdetään toimenpiteisiin. Ja toinen: Eduskunnan pitää huolehtia sitten jatkossa, että olemme sähkössä omavaraisia. Ruotsissa jo pantiin muutama päivä sitten kiinni paperikoneita, kun sähkön hinta oli niin valtavan kallista, ja meidän pitää varoa tätä samaa tilannetta. Olemme niin sähköstä riippuvaisia.

Kiitän ministeri Lintilää, erinomaista hallituksen esitystä, [Puhemies koputtaa] ja toivon sille nopeaa ratkaisua ja asian täytäntöönpanoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkinen.

19.20 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme tänään erittäin tärkeää ja odotettua lakiesitystä, joka toimeenpanee oleellista hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta. Se kohtuullistaa sähkönsiirtohintoja ja suitsii niiden kohtuuttomia korotuksia, joista suomalaiset kansalaiset ja yritykset ovat vuosikausia kärsineet. Olen iloinen siitä, että Marinin hallitus ministeri Lintilän valmistelun johdolla on tähän työhön tarttunut, sillä vuosia on ehditty jo hukata, ja tämä on tullut suomalaisille ja yhteiskunnallemme kalliiksi.

Hallituksen esityksellä sähkönsiirtohintojen kasvu taittuu ja kääntyy laskuun. Esitys velvoittaa Energiaviraston muuttamaan hinnoitteluaan niin, että sen seurauksena sallittujen tuottojen määrä laskee merkittävästi. Sallittu tuotto verkkoon sidotulle pääomalle laskee ensi vuonna 4 prosenttiin ollen näin alhaisempi kuin koskaan aiemmin. Tämä tarkoittaa 40 prosentin, siis 350 miljoonan euron leikkausta nykytilanteeseen. Samalla verkkojen rakentamisen ja ylläpitämisen kustannuksia tullaan rajoittamaan. On äärimmäisen tärkeää, että verkkoyhtiöltä vaaditaan ehdotonta kustannustehokkuutta. Tämä tarkoittaa, että yhtiöt ovat velvollisia perustelemaan avoimesti investointistrategiansa, jotta voimme olla varmoja, ettei tuottoja kasvateta epätarkoituksenmukaisella ratkaisulla. Valvonnalla on tässä aivan keskeinen rooli, ja itsenäisenä toimijana Energiavirastolla on suuri vastuu.

Hallituksen esitys on nyt tärkeää saada hyväksyttyä nopeasti. Nykyinen valvontakausi on kesken, ja ilman lainmuutoksia virastolla ei ole työkaluja panna toimeen näin merkittäviä muutoksia. Kiireellisyyden takia on perusteltua viedä läpi esitys, johon ei liity merkittäviä riskejä. Pidän erittäin positiivisena myös sitä, että hallitus lisää mahdollisuuksia hajautettuun sähkön pientuotantoon, eli mahdollistetaan sähkönkäyttäjille ja energiayhteisölle oikeus rakentaa erillisiä linjoja ilman lupaa jakeluverkon haltijalta.

Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että julkisuudessa on jo käyty laajaa keskustelua sähkönsiirtojen hinnoittelusta ja siirtoyhtiöiden toiminnasta sekä ylipäätään sähkömarkkinoiden toimintalogiikasta. Kun kyse on luonnollisesta monopolista, toimijat kantavat todellisuudessa varsin vähäistä taloudellista riskiä normaalisti markkinoilla toimiviin yrityksiin nähden. Kohtuullisen tuoton perusteella sähkönsiirtoyhtiöillä on aina oikeus saada investointinsa takaisin. Siksi onkin niin tärkeää, että puutemme sallitun tuoton tasoon.

Olemme puhuneet paljon myös investointien kustannustehokkuudesta, investointistrategioista, kohtuulliseksi määritetyn tuoton laskentamalleista ja tavoista, joilla niitä valvotaan. Kokonaisuutta säätelee hyvin vaativa kansainvälinen ja kansallinen lainsäädäntö, jonka tulkinta on aivan oma taiteenlajinsa. Edelleen kokonaisuuteen liittyy vakavia verotuksellisia kysymyksiä, jotka nekin vaativat erillishuomionsa. Verotuksen porsaanreiät on ehdottomasti tukittava. Ne ovat tulleet suomalaiselle yhteiskunnalle tähän mennessä hyvin kalliiksi. [Toimi Kankaanniemen välihuuto]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Henkilökohtaisesti tämä kyseinen lakiesitys on minulle hyvin tärkeä. Sillä päästään nyt pikaisesti kiinni oleellisiin epäkohtiin, joita jo kesken valvontajakson on päästävä tekemään. Tämän esityksen antaessaan hallitus on asettanut riippumattomista asiantuntijoista koostuvan työryhmän, jonka tehtävänä on tarkastella vielä perusteellisesti käsillä olevaa laajaa kokonaisuutta. Odotan, että työryhmän työskentelyyn suhtaudutaan kaikella vakavuudella, ja odotan, että sen johtopäätöksistä on mahdollista käydä myös avoimesti keskustelua. Olen myös edellyttänyt, että hallitus puuttuu myös tähän veronkiertoon, ja olen äärimmäisen iloinen siitä, että näin myös tehdään. Hallitus tekee linjaukset veronkierron osalta ensi syksyyn mennessä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen Kimmo — poissa. Edustaja Vestman.

19.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Todella täytyy kyllä hallitukselle siis antaa tunnustusta siitä, että vuosi sitten julkaistusta hallituksen esitysluonnoksesta on menty paljon eteenpäin. Kuten todettu, niin hallitus toisin kuin vuosi sitten julkaistussa luonnoksessa nyt aikoo puuttua tähän hintatason määrittävään valvontamalliin. Vuosi sittenhän hallitus totesi omassa esityksessään jotakuinkin niin, että tähän malliin ei pystyisi lakiteitse puuttumaan. Eli siitä tunnustusta ja kiitosta ministeri Lintilälle ja myös niille hallituspuolueiden edustajille, jotka ovat varmasti osaltaan tähän lopputulokseen vaikuttaneet. Muistutan siitä, että hallitusohjelmassahan ei ole kirjausta siitä, että hallitus puuttuisi tähän viranomaisen valvontamalliin. Ne keinot siirtohintojen hillitsemiseksi, jotka hallitusohjelmassa on esitetty, ovat muita keinoja. Eli kysymys on siis hallitusohjelman ulkopuolisesta ja uudesta linjauksesta, ja siitä rohkeudesta tehdä tämä linjaus täytyy todella antaa tunnustusta.

Toinen asia, mikä hallituksen esityksessä on hyvää ja kannatettavaa, joka sisältyy myös kokoomuksen lakialoitteeseen, on vaatimus näiden säävarmuusinvestointien kustannustehokkuudesta. Tältä osinhan vuoden 2013 laissa oli eräänlainen virhe, koska laki ei antanut viranomaiselle työkaluja vaatia verkkoyhtiöiltä kustannustehokkuutta säävarmuusinvestoinneista. Eli laki sanoo ainoastaan, että säävarmuusvaatimukset tulee täyttää, ja jättää keinot vapaasti verkkoyhtiöille. Tämä on johtanut käytännössä siihen, että sähköverkkoyhtiölle on kannattavaa rakentaa maakaapelia vaikka kovaan kallioon korkeilla kustannuksilla, koska yhtiö voi vyöryttää nämä kustannukset edelleen sähkön käyttäjien maksettavaksi ja saa sille vielä muhkean tuoton. Kokoomuksen lakialoitteessa on tuotu esille, että tehottamalla näitä investointeja voidaan saavuttaa jopa 900 miljoonan euron säästöt tulevaisuuden säävarmuusinvestoinneissa.

Kolmas asia, josta annan tunnustusta ja joka on myös muutos tähän tammikuussa julkaistuun lakiesitysluonnokseen nähden, on pientuotannon johtojen vapauttaminen verkonrakennusmonopolista. Tämähän on siis merkittävä poikkeus siihen pääsääntöön, jonka mukaan jakeluverkon haltijalla on täysi yksinoikeus rakentaa jakeluverkkoa omalla vastualueellaan. Kokoomus esitti tätä keväällä lakialoitteessaan, ja on hienoa huomata, että lähes identtinen säännös on nyt sitten hallituksen esityksessä ja tältä osin saadaan varmasti helpotusta. Tämä säännöshän mahdollistaa esimerkiksi omakotitalojen yhteisen [Puhemies koputtaa] aurinkopaneelikentän rakentamisen tai maatilojen yhteisen sähköntuotannon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme varanneet tähän keskusteluun enintään 2,5 tuntia tässä vaiheessa, ja se alkaa olla täynnä. Annan tämän osion loppuun vielä 2 minuutin puheenvuoron ministeri Lintilälle. — Olkaa hyvä.

19.28 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää kaikkia edustajia tästä keskustelusta. Tämä oli mielestäni hyvä keskustelu — hyvä keskustelu. Ilman muuta päällimmäisenä on se, että kaikilla oli sama linja: kaikki haluavat pienentää siirtokustannuksia. Kukaan ei esittänyt, että tämä lakiesitys tai hallituksen esitys pitäisi torpata, vaan kaikki olivat samaa mieltä, että mennään eteenpäin. Ollaan mielestäni parlamentarismien perusasioissa. Hiukan erilaisia näkökulmia, asia menee valiokuntakäsittelyyn, valiokunta saa rauhassa käsitellä, kuulla asiantuntijoita, ja tässä tapauksessa pidän tärkeänä myös sitä, että tämä perustuslakivaliokuntakierros tulee tässä, jolloinka nähdään myös se, että me ollaan niin sanotusti puhtailla vesillä kaikkienensa tämän kokonaisuuden kannalta.

Niin kuin tässä monessa puheenvuorossa tuli esille, niin kyllä tätä on odotettu, ja tätä tehtiin pitkään. Tunnustan sen, että se lausuntokierros, joka tuli, herätti ehkä aika paljon pohdintaa ja antoi sitten ponttimen puuttua siihen lakiesitykseen, joka silloin lausuntokierroksella oli. Ehkä sen takia tämä valmistelu kesti, mutta tässä koko aikajaksossa katsoin, että se on kuitenkin sen väärä, että tämä valmistelu tehdään hyvin.

Mielelläni jatkan keskustelua varmasti valiokunnassa ja palautekeskustelussa, mikäli syitä siihen ilmenee, ja uskon ja luotan, että talousvaliokunta tulee tekemään tästä hyvän mietinnön ja käymään tämän seikkaperäisesti läpi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.09.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Junnila.

20.10 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä sähkönsiirron lainsäädännön näkökulmasta aiemmin keskusteltiin, ja täytyy todeta, että aiempien hallitusten kyvyttömyys ja matalien korkojen ennakoimattomuus johti sitten kuluttajien kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen. Siirtoyhtiöthän kohtuuttomasti rahastivat kuuliaisesti laskunsa maksavia kuluttajia. Siirtohinnot ovat paikoitellen jopa yli kaksinkertaistuneet 10 vuodessa. Tästä esityksestä vallitsee siten kohtuullista suurempi yhteisymmärrys, ja kiitänkin siitä ministeri Lintilää, mutta yhdyn edustaja Vestmanin näkemykseen alijäämien ansiottomasta hyödyntämisestä työkaluna korottaa siirtomaksua — ei siis vain kompensoida — ja säilyttää se maksettavaksi loppukäyttäjille lähes vuosikymmenen ajalle.

On selvää, ettei luonnollisella monopolilla ole markkinoiden tuomaa painetta kilpailla hintojen kanssa tai halukkuutta kehittää toimintaansa kustannustehokkaammaksi, sillä mahdolliset pienentyneet voitot voidaan aina kompensoida nostamalla hintoja. Siksi tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

esitys on oikeasuuntainen, vaikkakin edustaja Vestmanin aloite olisi tämän siirtohinnan osalta ollut vielä parempi, ja tietenkin muitakin muutoksia siihen sisältyi.

Perussuomalaiset ovat ottaneet kantaa sähkönsiirtohintoihin lukuisia kertoja, viimeksi vaihtoehtobudjetissa loppuvuonna. Vaatimus verkkoinvestointien kustannustehokkuudesta olisi saatava mahdollisimman pian lakiin, sillä kohtuullisen tuoton laskentatavasta ja lähes nollakorkoisen lainan saatavuudesta johtuen sähköyhtiöiden on kannattanut tehdä hyödyttömiäkin investointeja, koska ne ovat nostaneet hinnankorotusten mahdollisuutta. Kuten edustaja Savio täällä aiemmin totesi, tämä kohtuullisen tuoton laskentatapa pääomakustannusten osalta tulisi selkeästi kirjata lakiin. Tämän lisäksi nykyisen hallituksen ajama vihreä siirtymä toteutuessaan edellyttäisi sähköverkkoon massiivisia investointeja, jotka tulevat lisäämään kustannuspaineita. Siksi lakimuutokset olisi ehdottoman tärkeää saada voimaan ennen tuota aikaa. Olisi hyvä pohtia säädöksiä siihen, että kun pakolliset investoinnit maakaapelointiin on tehty, tulisi siirtohinnan myös voida laskea.

Lopuksi totean, että saariston osalta maa- mutta myös merikaapelointia on usein liian kallis toteuttaa — tai kallioperään jopa mahdotonta — mutta siirtohinnat ovat siitä huolimatta huppeat. Yksi näkökulma asiaan onkin lähestyä sitä alueellisesta tarpeesta, ja ehkä myös lainsäädännön tulisi paremmin huomioida maantieteellisiä eroavaisuuksia. Saaristolakia ei tässä yhteydessä pitäisi unohtaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

20.13 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se on niin, että luonnollisten monopolien, kuten sähköverkkojen, kuuluisi olla valtion hallinnassa, vähintäänkin suomalaisten yhtiöitten omistuksessa, ei ylikansallisten sijoitusyhtiöitten hallussa. Sähköverkkojen on oltava kohtuuhintaisia eikä mitään bisneskeinottelun raha-automaatteja.

Arvoisa puhemies! Myös meillä Kainuussa tästä sähkönsiirtohinnoittelusta on käyty vuosia kovaa keskustelua, ja meillä keskustelussa ovat myös nämä perusmaksut. Kainuussa nimittäin on maan korkeimpia sähkönsiirron perusmaksuja, jotka eivät sitten näy sähkönsiirron kulutushintavertailuissa yhtiöittäin. Perusmaksujen korotuksilla kyllä rokotetaan erityisesti mökkiläisiä. Kyllä toivoisin, että jatkossa myös nämä perusmaksut olisivat isommin käsittelyssä ja jopa sääntelyssä sitten lailla.

Arvoisa puhemies! Täällä on käyty pitkään keskustelua, en halua tätä sen isommin pitkittää, mutta haluan kiittää elinkeinoministeri Lintilää. Hänen johdolla on tehty laki-muutoksella pyritään hillitsemään sähkönjakeluhintojen nousua jakeluverkonhaltijoiden kustannustasoa alentavilla ja kustannustason nousua loiventavilla toimenpiteillä.

Vielä haluan tuoda esille tämän Ylen selvityksen. Ylen selvityksen mukaan yhtiöt ovat käyttäneet sähkönsiirtohintojen korotuksista vain murto-osia verkkojen rakentamiseen. Energiavirasto on kehittänyt epäonnistuneen valvontajärjestelmän, jonka avulla sähköyhtiöt ovat pystyneet keräämään ylimääräistä tuottoa pääomalleen jopa useita kymmeniä prosentteja. Näin silti, vaikka lähtökohtana on ollut, että tuotto saisi olla enintään sen 6 prosenttia. Energiaviraston valvontajärjestelmä on teoreettinen eikä perustu yhtiöiden todelliseen kirjanpitoon. Sähkönjakeluyhtiöt ovat monopoliyhtiöitä, joten moraalisestikin voisi sallia tuottoa nykyisellä korkotasolla enintään sen 4 prosenttia, mikä nyt tässä hallituksen esityksessä tuodaan esille. Elikä jakeluverkkoyhtiöitten sallittu tuotto olisi jatkossa vain sen 4 prosenttia, kun se nyt on lähes 6 prosenttia. Ja tämän lisäksi tällä hallituksen esityk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

sellä siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan nykyisestä 15 prosentista 8 prosenttiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

20.16 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esille yhden asian, missä sääntelyä pitäisi kehittää sillä tavalla, että kuluttajan edut ja oikeudet tulevat paremmin huomioiduksi, ja se liittyy laskutukseen ja siirtohintojen läpivalaisuun. Nykyisinhän laki edellyttää, että verkkoyhtiön on esitettävä laskussa verkkonsa käyttäjälle erittely siitä, miten sähkönjakelun hinta muodostuu, ja tästä on sitten erikseen viranomaisen antanut oman määräyksensä, jossa on tuotu esille, mitä seikkoja siinä laskussa pitää esittää. No, käytännössä tämä erittely on hyvin yleisellä tasolla, eikä siitä yksittäiselle kuluttajalle käy ilmi, mistä kustannuskomponenteista tarkalleen ottaen tämä siirtohintaa ja maksu muodostuu. Eli tätä avoimuutta pitäisi nyt kehittää. Kun puhutaan monopolitoiminnasta, niin hinnoittelun pitäisi olla erittäinkin avointa eikä olla riippuvainen esimerkiksi median tekemisestä selvityksistä. Yksi vaihtoehto voisi olla, että lakiin lisättäisiin vielä velvoittava säännös siitä, että tästä erittelystä on käytävä ilmi ne kustannuskomponentit, joista siirtomaksu muodostuu, esimerkiksi siten, että erittelystä käy ilmi, kuinka paljon siitä siirtohinnasta käytännössä on tämän verkkoyhtiön tuoton osuus ja kuinka paljon on sitten kysymys niistä muista kustannuksista, joita verkkotoiminnasta aiheutuu. Tässä voisi olla jopa tulevan lakialoitteen paikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pirttilahti.

20.18 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pitkä iltapäivä tästä asiasta on keskusteltu. Yhdyn, niin kuin eduskunnassa lähestulkoon kaikki, näihin kiitoksiin hallituksen hyvästä esityksestä ja ministeri Lintilän esille tuomasta asiasta.

Todellakin saadaan nytten vähän kuriin näitä siirtohintoja kahdella tavalla eli siirtomaksujen vuotuisen korotuskaton laskemisella 15:stä 8 prosenttiin sekä sallitun tuoton laskemisella 6:sta 4 prosenttiin. Tässä on tavoitteena... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Laittakaa uudestaan mikrofonin päälle.

Kiitos, edustaja Vestman. — Ja tämän jälkeen jatkan puhettani siitä, mihinkä jäin äsken.

Eli jakeluverkkoyhtiöiden kannalta lakimuutos tarkoittaa sitä, että ensi vuonna, muun muassa vuonna 22, voidaan siirtomaksuja periä 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 20. Tähän koko asiaan liittyy tietenkin tämä Energiaviraston toimintamalli. Katselin tässä MOT-ohjelmaakin, ja kyllä täytyy sanoa, että Energiaviraston esitys ei nyt hirveän paljon kansalaisia vakuuttanut, joten uskoisin, että tätä toimintamallia ja laskentamallia olisi kyllä hyvä hieman rukata.

Toinen asia tässä taustalla on tietenkin nämä myrskyt ja myrskytuhot ja se, millä tavalla me saadaan sähkönsiirtoverkkoja myrskyjä kestäväksi. Tietenkin tämä maakaapelointi on hyvä asia, ja näen sen myös hyvänä siten, että jos tämän yhteydessä tehdään myös valokuituverkkojen laajentamista, niin se on aivan erinomainen asia. Pitää myöntää se, että on ehkä osasyytä maanomistajissakin mutta myös verkkoyhtiön haltijoissa, että näitten vieruspuitten poisto ei ole aina onnistunut sähkölinjoilta. Tämä on erittäin hyvä toimenpide ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 11/2021 vp

myös se, että sähkölinjoja siirretään lähelle tienvarrtta, missä ei ole kuin ehkä toisella puolella metsää. Sähköyhtiöt ovat tehneet näitä hyvin, ja tietenkin tällä lainsäädännöllä annetaan lisää aikaa näille yhtiöille tehdä niitä investointeja, niin että meillä olisi katkeamaton sähköntuotanto.

Eli erinomainen esitys, ja talousvaliokunta tätä varmaan tulee hyvin käsittelemään, ja saadaan tästä hyviä päätöksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

20.20 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Pahoittelut edustaja Pirttilahdelle tuosta äskeisestä vahingostani. Oli tarkoitus pyytää puheenvuoro, ja tulin painaneeksi mikrofonipainiketta. — Edustaja Pirttilahti, viittasitte MOT-ohjelman esiin nostamiin seikkoihin tässä valvontamallissa. Haluan vielä korostaa, että nämä kokoomuksen lakialoitteessa esitetyt muutokset olisivat juuri niitä, jotka korjaisivat MOT-ohjelmassa esiin nostettuja valvontamallin puutteita. Sen sijaan hallituksen esityksestä johtuvat muutokset eivät olisi riittäviä, kun otetaan huomioon se kritiikki, joka MOT-ohjelmassa muun muassa asiantuntijaprofessorien taholta esitettiin. Eli mukava huomata, että tältä osin sitten hallituspuolueidenkin riveistä löytyy ymmärrystä ja tukea tälle kokoomuksen mallille, joka siis tarkoittaisi, että valvontamalliin tehtäisiin perusteellisempia muutoksia kuin mitä hallitus nyt esittää.

Pyysin puheenvuoroa vielä sen takia, että tämän keskustelun aikana on tuotu esille se tarve, että perustuslakivaliokunta ottaa kantaa omaisuudensuojan kannalta hallituksen esityksen tiettyihin säännöksiin, ja pidän tätä itsekkin tärkeänä. Nythän on niin, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö on verkkotoiminnan omaisuudensuojan kannalta aika yleispiirteistä. Olen itse sitä lausuntokäytäntöä käynyt läpi, ja siellä on muun muassa aika yleisellä tasolla todettu, että omaisuuden kohtuullisen käytön mahdollisuuden säilyttämiseksi verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus siirtopalveluista. Sen sijaan sen kohtuullisuuden määritelmään tässä lausuntokäytännössä ei oteta kantaa.

Kun otetaan huomioon, kuinka yleispiirteistä tämä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö on, niin hieman kummeksun sitä, kuinka pitkälle meneviä johtopäätöksiä tässä hallituksen esityksessä on tehty siitä, kuinka syvälle menevä omaisuudensuoja on tämän valvontamenetelmän kannalta. Eli tässä hallituksen esityksessä on muun muassa todettu, että perustuslakivaliokunnan aiempi lausuntokäytäntö näyttäisi edellyttävän, että ennen matalamman korotuskaton säätämistä syntynyt verkonhaltijan alijäämä tulisi rajata matalamman korotuskaton ulkopuolelle. Tämä on esimerkiksi sellainen johtopäätös, mitä itse jän miettimään, että miten tämä on muodostettu.

Eli pidän tärkeänä sitä, että perustuslakivaliokunta ottaisi tähän esitykseen kantaa ja että sillä tavalla saataisiin selkeyttä siihen, kuinka pitkälle valtiosääntöisesti suojataan esimerkiksi tällaisen viranomaisen luomaa valvontamallia ja sen verkkoyhtiöille sallimaa liikevaihdon määrää. Sehän ei itse asiassa niin kuin todellista omaisuuserää ole, vaan se on viranomaisen omalla hallintopäätöksellään luoma sallitun liikevaihdon laskennallinen määrä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.